

Safeguarding and Child Protection Policy

ABC-də Uşaqların Təhlükəsizliyi və Müdafiəsi Siyasəti

Revised February 2024

To provide clear guidance to staff and others about expected codes of behaviour in dealing with safeguarding and child protection issues, thus ensuring child protection concerns and referrals will be handled sensitively, professionally and in ways which support the needs of the child.

Safeguarding Children

Safeguarding is the golden thread at ABC, in which practitioners are required to undertake preventative and protective measures to keep those most vulnerable free from risk, maltreatment and harm.

Child protection is part of safeguarding and promoting the welfare of children. It is an activity undertaken to protect specific children who are suffering, or at risk of suffering, significant harm.

Where a child is suffering significant harm, or is likely to do so, action should be taken to protect that child. Action should also be taken to promote the welfare of a child in need of additional support, even if they are not suffering harm or are at immediate risk. Child protection forms both direct and indirect actions that should be taken to mitigate a risk.

The ABC Child Protection & Safeguarding Team

ABC Child Protection Officer is the College Principal. The Principal manages how we respond to harm.

Safeguarding is everyone's responsibility at ABC. Everyone who works at ABC (has contact with children) must demonstrate compliance with this responsibility. They do so by keeping training up to date, following procedures and with their daily actions that puts safeguarding at the heart of what we do.

The Principal delegates Safeguarding and is not involved with investigations and the actions/results of those findings that are deliberated/implemented by the Heads of Schools. The Principal can review subsequent appeals that are made and can maintain impartiality having not been involved in any investigation or outcomes.

If parents/staff/students have a safeguarding concern about a child, they must speak to a Designated Safeguard Lead and follow the expectations and procedures set in this Safeguarding and Child Protection policy.

Introduction

Azerbaijan British College, referred to in this document as ABC, fully recognizes its responsibilities for safeguarding children. Our learners' welfare and safety are at the heart of our school's philosophy and in everything we do. We endeavour to provide a safe and welcoming environment where children are respected and valued. We are alert to the signs of abuse and neglect and follow our procedures to ensure that children receive effective support, protection and justice.

In accordance with relevant law and guidance, this policy details our procedures for safeguarding and child protection.

Application

This policy applies to all teaching, non-teaching, support, contract and ancillary staff, volunteers, non-school based adults and any other adults working at the School. All references in this document to "staff" or "members of staff" should be interpreted as relating to the aforementioned unless otherwise stated. It also applies to adults in the early years phase of the School.

This Safeguarding Policy applies to all learners and adults in the school, including when being educated off-site and undertaking an educational visit. It also applies to any visiting learners.

Publication

This Policy is updated annually and is published to all staff and volunteers. Rather than duplicating content from UK ***"Keeping Learners Safe in Education" 2023*** in this policy, it should be understood that the School will always refer to this document as the benchmark for safeguarding practice and decision making unless guidance is superseded by law of Azerbaijan Republic.

Policy Statement

ABC believes that children, young people and vulnerable adults should never experience abuse of any kind. We have an unfaltering commitment to promote the welfare of all children, young people and vulnerable adults to keep them safe. We are committed to reducing risk connected to all safeguarding and child protection matters.

We recognise that the welfare of children, young people and vulnerable adults is paramount in the work we do and in the decisions we take, and that all children, young people and vulnerable adults, regardless of age, disability, gender reassignment/identity, race, religion or belief, sex, or sexual orientation have an equal right to protection from all types of harm or abuse.

Aims

ABC recognises that safeguarding covers a broad range of areas and it aims to achieve the following:

- Protecting children from maltreatment.
- Preventing impairment of children's mental and physical health and/or development.
- Ensuring children are growing up in circumstances consistent with the provision of safe and effective care.
- Undertaking that role so as to enable children to have optimum life chances, so they can enter adulthood successfully.

Our school will therefore:

- Establish and maintain an ethos where children feel secure and are encouraged to talk and are listened to
- Ensure that children know that there are adults in school who they can approach if they are worried or in difficulty
- Include in the curriculum activities and opportunities which equip children with the skills they need to stay safe
- Ensure that wherever possible every effort will be made to establish effective and positive working relationships with parents and colleagues
- All learners and staff involved in child protection issues will receive appropriate support from the senior management of the school who will follow this policy guidance in doing so.

Due to their day-to-day contact with children, school staff are uniquely placed to observe changes in children's behaviour and to recognise the outward signs of abuse. Children may also turn to a trusted adult in the school when they are in distress or at risk. It is vital that school staff are alert to the signs of neglect and abuse and understand the local procedures for reporting and acting upon their concerns.

Legislation and Guidance

As ABC is working closely with Council of British International Schools (COBIS) and the Council of International Schools (CIS). We incorporate British safeguarding requirements as best practice, as well as incorporating all local regulations of Azerbaijan Republic.

Guidance is largely taken from ***"Keeping Children Safe in Education"* (2023)**.

This policy is also informed by UK regulations as follows:

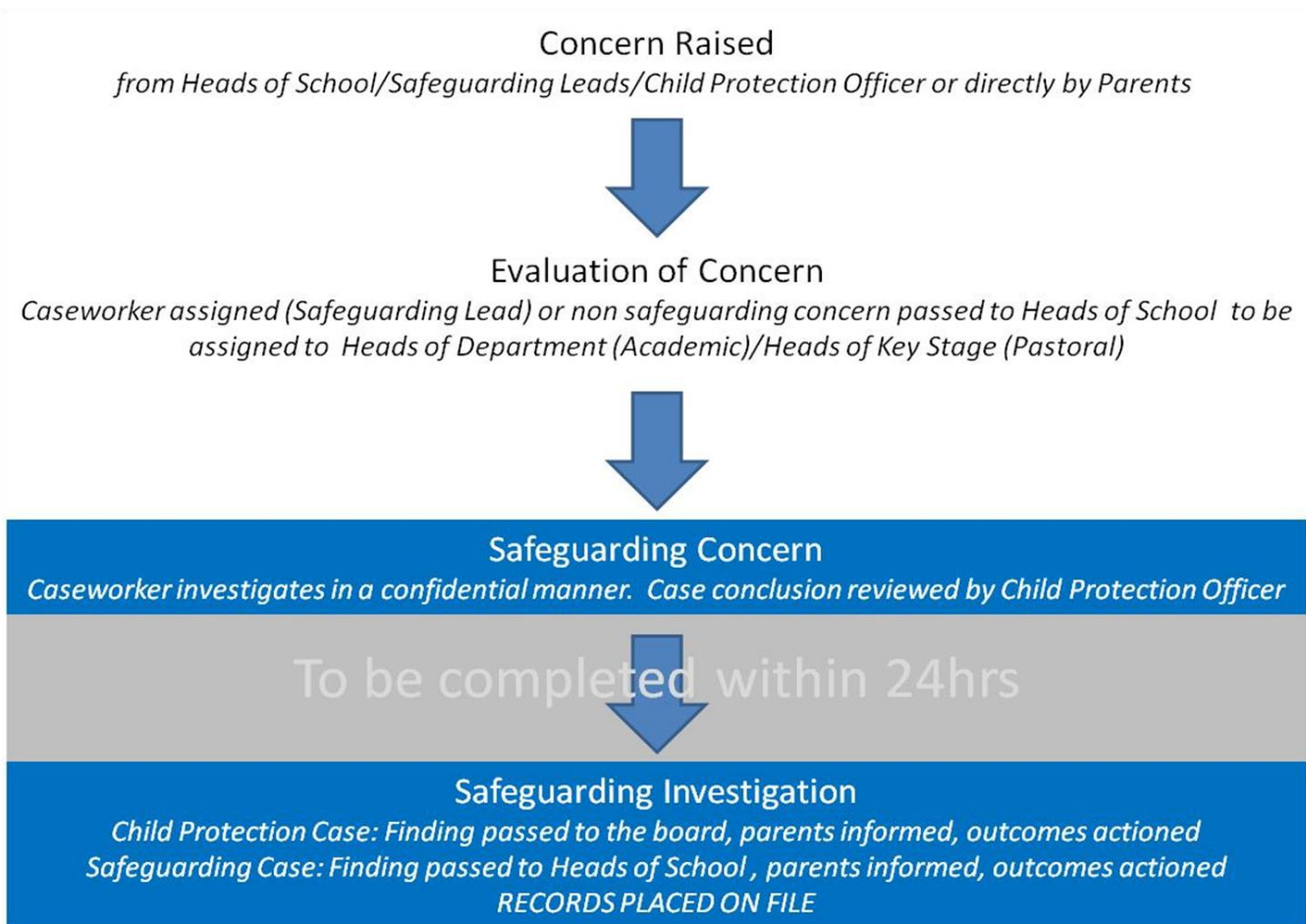
- ***"The Education (Independent School Standards) Regulations"* (ISSR, 2019)**
- ***'Keeping Children Safe in Education'* (KCSIE, 2023)**
- ***"Working Together to Safeguard children"* (WTSC, 2018)**
- ***"Prevent Duty Guidance for England and Wales"* (2021)**
- ***"Statutory Framework for the Early Years Foundation Stage"* (2023)**
- ***"What to do if you are worried a child is being abused – advice for practitioners"* (2015)**
- ***"Sexual Violence and Harassment between children in Schools and Colleges"* (2018).**

Roles and Responsibilities

Designated Safeguarding Leads:

- are appropriately trained at least to advanced level in safeguarding, child protection and safer recruitment.
- acts as a source of support and expertise to the school community
- has an understanding of the local procedures
- keeps written records of all concerns when noted and reported by staff or when disclosed by a child ensuring that such records are stored securely and reported onward in accordance with this policy guidance but kept separately from the child's general file
- coordinates the school's contribution to child protection plans
- develops effective links with relevant statutory and voluntary agencies
- ensures that all staff sign to indicate that they have read and understood this policy
- ensures that the child protection policy is updated annually
- liaises with the nominated Member of the board of directors as appropriate
- keeps a record of staff attendance at child protection training
- makes this policy available to parents

All learner protection and safeguarding concerns, discussions and decisions made and the reasons for such decisions are recorded accurately and kept on G-Drive. Records are carefully managed by the Safeguarding Leads.

The Board of Directors ensures that the school has:

- designated safeguarding leads who have undertaken the approved training in inter-agency working in addition to basic child protection training
- a safeguarding and child protection policy and procedures that are consistent with requirements, reviewed annually and made available to parents on request
- procedures for dealing with allegations of abuse made against members of staff including allegations made against members of the Board of Directors.
- safer recruitment procedures that include the requirement for appropriate checks
- a training strategy that ensures all staff including the Board of Directors receive child protection training with refresher training at three-yearly intervals. The designated safeguarding leads should receive refresher training at two-yearly intervals.
- provision to ensure that all temporary staff and volunteers are made aware of the school's arrangements for child protection

The Board of Directors:

- ensures that the safeguarding and child protection policy and procedures are implemented and followed by all staff.
- allocates sufficient time and resources to enable the designated safeguarding leads to carry out their roles effectively including the assessment of learners and attendance at strategy discussions and other necessary meetings.
- ensures that child's safety and welfare is addressed through the curriculum.

Good Practice Guidelines

To meet and maintain our responsibilities towards children, the school community agrees to the following standards of good practice:

- treating each other with respect;
- setting a good example by conducting ourselves appropriately;
- involving children in decision-making which affects them;
- encouraging positive and safe behaviour among all stakeholders;
- being a good listener;
- being alert to changes in child's behaviour;
- recognising that challenging behaviour may be an indicator of abuse;
- reading and understanding all of the school's safeguarding and guidance documents on wider safeguarding issues, for example bullying, physical contact, e-safety plans and information-sharing;
- asking the child's permission before doing anything for them which is of a physical nature such as assisting with dressing, physical support during PE or administering first aid;
- maintaining appropriate standards of conversation and interaction with and between children and avoiding the use of sexualised or derogatory language;
- being aware that the personal and family circumstances and lifestyles of some children lead to an increased risk of neglect and/or abuse.

Abuse of Trust

All school staff are aware that inappropriate behaviour towards children is unacceptable and that their conduct towards all children must be beyond reproach.

In addition, staff should understand that it is an offence for a person over the age of 18 to have a sexual relationship with a person under the age of 18. This means that any sexual activity between a member of the school staff and a learner under 18 is a criminal offence under law of Azerbaijan Republic.

Children Who May Be Particularly Vulnerable

Some children may be at increased risk of neglect and/or abuse. Many factors can contribute to an increase in risk including prejudice and discrimination, isolation, social exclusion, communication issues and reluctance on the part of some adults to accept that abuse happens or who have a high level of tolerance in respect of neglect.

To ensure that all of our children receive equal protection, we will give special consideration and attention to children who are:

- disabled or have additional educational needs
- living in a known or suspected domestic abuse situation
- affected by substance misuse
- living away from home or known to be lacking parental supervision
- vulnerable to being bullied or engaging in bullying
- living in chaotic, neglectful and unsupportive home situations
- vulnerable to discrimination and maltreatment on the grounds of race, ethnicity, religion or sexuality

Support for Those Involved in a Child Protection Issue

Child neglect and abuse is devastating for the child and can also result in distress and anxiety for staff who become involved. We will support the children and their families and staff by:

- taking all suspicions and disclosures seriously
- nominating a link person (Safeguarding Leads) who will keep all parties informed and be the central point of contact. Where a member of staff is the subject of an allegation made by a child, a separate link person, acceptable to both parties, will be nominated to avoid any conflict of interest

- responding sympathetically to any request from a child or member of staff for time out to deal with distress or anxiety
- maintaining confidentiality and sharing information on a need-to-know basis only with relevant individuals and agencies
- storing records securely
- offering details of help lines, counselling or other avenues of external support
- following the procedures laid down in our whistle blowing, complaints and disciplinary procedures
- co-operating fully with relevant statutory agencies.

Staff Training

As part of their induction programme all newly appointed staff, including part-time, interns, temporary and voluntary staff, receive training in safeguarding issues including:

- this Safeguarding and Child Protection Policy;
- Keeping Children Safe in Education (September 2022) Part 1 and Annex A for adults working directly with learners;
- the School's Behaviour, Inclusion and EDI Policy
- 'What to do if you're worried a learner is being abused – advice for practitioners' (2015);
- the role of the Safeguarding Lead.

At induction (and annually thereafter) staff are trained on:

- identifying signs of abuse;
- knowing what to do to raise concerns;
- knowing how to make a referral (including if the Safeguarding Lead is not available)
- recognising the need for early help.

Safer Recruitment

Our school endeavours to ensure that we do our utmost to employ 'safe' staff by following the guidance in Keeping Children Safe in Education (September 2022) together with the school's individual procedures. The Safer Recruitment Policy outlines in detail, our procedures and should be read in conjunction with this policy.

All staff sign to confirm they have received a copy of the Safeguarding and Child Protection Policy (see

Appendix I).

All employees of the school, and other professionals who work regularly alongside children, have police clearance (i.e. Interpol/Local Police/DBS check). All professionals who work in school, staff or volunteer, are compiled in the Single Central Register maintained by Human Resources. Any other professional workers entering school without police clearance are expected to comply with the above advice and work alongside teachers and never in isolation with children.

Single Central Register

Our school prioritises embedding a culture of safe recruitment as part of our strategy for preventing harm to learners. Statutory procedures for checking the suitability of staff and volunteers who work with learners are always followed, including checking their identity, mental and physical fitness, right to work in Azerbaijan, verifying professional qualifications as appropriate, oversees background checks as appropriate, prohibition from teaching and/or management of an independent school checks, detailed references and interview information. All such recruitment checks are recorded in the school's office and all applicants show their original certificates to the school before they take up the post or as soon as practicable afterwards and in which case, the school will ensure a separate barred list check has been undertaken in advance.

The school adheres to the definition of supervision as “reasonable day to day supervision by another person engaging in regulated activity” and follows Annex F of Keeping Children Safe in Education (September 2022) accordingly. Importantly, the following points are adhered to:

- there must be supervision by a person who is in regulated activity
- the supervision must be regular and day to day;
- the supervision must be ‘reasonable’ in all the circumstances to ensure the protection of learners.

Physical Intervention / Positive Handling: Use of reasonable force

ABC will ensure that specific staff are trained in positive handling based on the philosophy of providing the best care, welfare, safety, and security for staff and those in your care that:

- Focuses on prevention, de-escalation and avoidance
- Addresses the risks of physical interventions
- Teaches safe, non-harmful interventions
- Offers proven post-incident strategies to prevent future crises

The term ‘reasonable force’ covers the broad range of actions used by most teachers at some point in their career that involve a degree of physical contact with learners. Force is usually used either to control or restrain. This can range from guiding a learner to safety by the arm through to more extreme circumstances such as breaking up a fight or where a learner needs to be restrained to prevent violence or injury. ‘Reasonable in the circumstances’ means using no more force than is needed.

As mentioned above, schools generally use force to control learners and to restrain them. Control means either passive physical contact, such as standing between learners or blocking a learners path, or active physical contact such as leading a learner by the arm out of a classroom. Restraint means to hold back physically or to bring a learner under control. It is typically used in more extreme circumstances, for example when two learners are fighting and refuse to separate without physical intervention. School staff should always try to avoid acting in a way that might cause injury, but in extreme cases it may not always be possible to avoid injuring the learner.

Who can use reasonable force?

All members of school staff have the right to use reasonable force. This power applies to any member of staff at the school. It can also apply to people whom the Principal has temporarily put in charge of learners such as unpaid volunteers or parents accompanying learners on a school organised visit.

When can reasonable force be used?

Reasonable force can be used to prevent learners from hurting themselves or others, from damaging property, or from causing disorder.

In a school, force is used for two main purposes – to control learners or to restrain them. The decision on whether or not to intervene physically is down to the professional judgment of the staff member concerned and should always depend on the individual circumstances.

Crisis Management - Health and Safety

The General Manager will ensure that there is a robust, up to date Crisis Response/Health and Safety Policy and Procedure to meet the statutory responsibility for the safety of learners and staff at the school. They will identify and manage health and safety through the use of risk assessments, which are carried out:

- On an annual basis for the school learning spaces and environment in and outdoors.
- For all school trips and educational visits.
- For learners travelling between locations during the school day.
- For all work-based learning on work experience placements.
- When a learner returns following an exclusion due to risky or violent behaviour.
- When there are any changes to the premises or practices.
- Following a serious accident in relation to staff and/or learners.
- When there is a high-level risk associated with contact with parents.
- To maintain effective security of the premises including protection from intruders, trespassers, and/or criminal damage.

Visitors and contractors will be expected to:

- Report to the school reception on arrival.
- Provide proof of identity.
- Wear a visitors badge at all times.
- Receive suitable supervision by school staff when on site.
- Be made aware of the arrangements for safeguarding and health and safety.
- Comply with the relevant vetting checks specified through the school's recruitment process.

Staff Wellbeing

ABC will promote the health and wellbeing of all staff through learning, policies, and creating a safe and healthy physical and social environment. This policy confirms our commitment to:

- providing our staff with a safe, healthy and supportive environment in which to work
- recognising that the health and wellbeing of our staff is important, and that it not only benefits the individual, but also children, families and the wider community
- providing a supportive workplace culture where healthy lifestyle choices are valued and encouraged.

Leadership has a responsibility to:

- ensure all staff are accepted and valued as individuals and professionals
- ensure effective health and wellbeing communication channels are in place
- enable and cultivate a workplace culture that promotes connectedness, is inclusive and provides support
- recognise staff for the work they do and provide relevant and regular feedback
- provide professional development and resources as required, to support staff to enhance knowledge of their own health

Learner Wellbeing

ABC recognises that it has an important role to play in supporting the mental health and wellbeing of our learners and that in some cases mental health problems can be an indicator that a child has suffered or is at risk of suffering abuse, neglect or exploitation. Whilst only appropriately trained professionals should attempt to make a diagnosis of a mental health problem, ABC staff are well placed to observe children day-to-day and identify those whose behaviour suggests that they may be experiencing a mental health problem or be at risk of developing one.

Staff will have special consideration for:

- Emotional state (fearful, withdrawn, low self-esteem);
- Behaviour (aggressive or oppositional; habitual body rocking);
- Interpersonal behaviours (indiscriminate contact or affection seeking, overfriendliness or excessive clinginess; demonstrating excessively 'good' behaviour to prevent disapproval; failing to seek or accept appropriate comfort or affection from an appropriate person when significantly distressed; coercive controlling behaviour; or lack of ability to understand and recognise emotions).

Extended School and Off-Site Arrangements

Where extended school activities are provided by and managed by the school, our own safeguarding and child protection policy and procedures apply. If other organisations provide services or activities on our site, we will check that they have appropriate procedures in place including safer recruitment procedures. This is the responsibility of the extra-curricular coordinator.

When our children attend off-site activities, the leader must check that effective child protection arrangements are in place.

Photography and Images

The vast majority of people who take or view photographs or videos of children do so for entirely innocent, understandable and acceptable reasons. Sadly, some people abuse children through taking or using images so we must ensure that we have some safeguards in place. To protect children, we will:

- seek parental consent for photographs to be taken or published (for example, on our website or in newspapers or publications)
- use only the child's first name with an image
- ensure that children are appropriately dressed
- encourage children to tell us if they are worried about any photographs that are taken of them
- remind large gatherings of parents that they are responsible for the images they take and not to upload these images to any social media.

E-Safety

The **E-Safety Policy and Smart Device Policy** should be viewed alongside this Safeguarding document.

Most of our children will use smart devices and computers at some time. We acknowledge that many children have unlimited access to networks. This is a source of fun, entertainment, communication and education. However, we know that some people will use these technologies to harm children. The harm might range from sending hurtful or abusive texts and emails to enticing children to engage in sexually harmful conversations, webcam photography or face-to-face meetings.

Cyber-bullying by children via texts and emails will be treated as seriously as any other type of bullying and will be managed through our behavioural and safeguarding procedures.

Chat rooms and social networking sites are the more obvious sources of inappropriate and harmful behaviour and children are not allowed to access these sites whilst in school. Some children will undoubtedly be chatting on mobiles or social networking sites at home. The school makes every effort to educate learners about the associated risks of this behaviour.

Opportunities to Teach Safeguarding

We consider opportunities for teaching safeguarding as part of a broad and balanced curriculum. This will be covered through PSHE.

Safeguarding and Child Protection Procedures

Safeguarding is everyone's responsibility and all staff, regardless of their role, should exercise vigilance and be watchful for, and aware of, signs that a learner may be in need of help as well as the signs of abuse and neglect (see below for a list of some common signs). If a staff member has any concerns about a learner they should report the concern to the Safeguarding Lead. If staff members have nagging doubts or questions they should speak immediately to the Safeguarding Lead. The Safeguarding Lead will discuss the matter with the member of staff and will decide on an appropriate course of action. This discussion and actions may be recorded if found appropriate (Appendix 2).

When recording safeguarding concerns, all records should be saved centrally in a confidential file, with access only for the Safeguarding Leads and Child Protection Officer.

Early Help and Inter-Agency Work

All staff should be aware of the early help process, and understand their role in it. This includes:

- identifying emerging problems and potential unmet needs;
- liaising with the Safeguarding Lead;
- sharing information with other professionals to support early identification and assessment.

All staff should be alert to identifying learners who may benefit from early help. Early help means providing support as soon as a problem emerges at any point in a learner's life. If a member of staff has a concern that a learner may be in need of early help then s/he should, in the first instance, report it and discuss early help requirements with the Safeguarding Lead.

Where a learner and family would benefit from coordinated support this would be discussed with the Safeguarding Lead who will make appropriate arrangements. If early help is appropriate, where they are not taking the lead, then the Safeguarding Lead should support the member of staff in liaising with other agencies as appropriate. Effective early help in a school setting involves the school (under the guidance of the Safeguarding Lead) providing high quality support, in cooperation with or coordinating other agencies as appropriate, to help address the assessed needs of the learner and their family early, in order to significantly improve the outcomes for the learner. It is hoped that in each case this should improve the welfare of the relevant learner. However, each case should be kept under constant review, and consideration should be given to a referral to learner's social care if the learner's situation does not appear to be improving.

What to do if there is a Concern?

If it is a minor concern, such as if a child is often tired in lessons, the teacher should speak to the parents and monitor improvements and changes of the situation and inform the Head of Key Stage. If it is a more serious concern or issue the teacher must speak to the Safeguarding Lead before taking any action. Parents need to be informed and the relevant staff will attend the meeting together with the class teacher if there is a serious concern.

What to do if you Suspect a Child is at Risk of Harm?

There will be occasions when you suspect that a child may be at serious risk but you have no 'real' evidence. The child's behaviour may have changed, their artwork could be bizarre or you may have noticed other physical but inconclusive signs. In these circumstances, report your concerns to the Safeguarding Lead who may then try to give the child the opportunity to talk. The signs you have noticed may be due to a variety of factors and it is fine to ask the child if they are alright or if you can help in any way.

If following your conversation, you remain concerned, you should discuss your concerns with the Safeguarding Lead. Use the Expression of concern form (see Appendix II) to record these early concerns and send the form to the respective Safeguarding Lead.

Responding to a Disclosure

When reporting and/or handling a concern about a learner all staff should act with the utmost discretion and any learners who are involved will receive appropriate care and support. Staff should always listen to a learner who wants to talk about a concern. If a learner tells a member of staff that they know about or have been a victim of learner abuse or neglect the member of staff should:

- Allow the learner to speak freely and remain calm. Do not interrupt the learner or be afraid of silences.
- Provide reassuring nods and words such as, "I am so sorry this has happened", "You are doing the right thing in talking to me". Avoid saying things like, "I wish you had told me about this earlier" or "I cannot believe what I am hearing".
- Limit questioning to the minimum necessary for clarification "Can you tell me more about that please?" "Where exactly did this happen?" and avoid leading questions such as, "Has this happened to your siblings?"
- At an appropriate time tell the learner that the matter will be referred in confidence to the appropriate people. Promises of confidentiality should not be given (see Confidentiality section below).
- Tell the learner what will happen next. The learner may want to accompany you to see the Safeguarding Lead, otherwise let the learner know that someone will come to see them before the end of the day.
- Seek support if they feel distressed.

Taking Action

Key points to remember for taking action are:

- report your concern to the Safeguarding Lead by the end of the day
- if the Safeguarding Lead is not around, ensure the information is shared with the most senior person in the school that day.
- do not start your own investigation alone
- share information on a need-to-know basis only – do not discuss the issue with colleagues, friends or family
- complete Expression of concern form (see Appendix II)
- seek support for yourself if you are distressed.

Confidentiality

Staff are informed that every adult working within school must respect the need for confidentiality within the school. Teachers should refrain from discussing personal matter or behaviour of a learner or other staff member openly without their consent. Staff members are advised to comply with these regulations at all times – including break times and outside school. Possible concerns should be discussed in a professional setting with the safeguarding lead who will liaise with the nominated child protection Board member.

Staff should never guarantee confidentiality to learners or adults wishing to tell them about something serious as this may ultimately not be in the best interests of the learner.

They should guarantee that they will not tell anyone who does not have a clear need to know and that they will pass on information in confidence only to the people who must be told in order to ensure that the appropriate action is taken. All staff involved will also take whatever steps they can to protect the informant from any retaliation or unnecessary stress that may occur after a disclosure has been made. Generally, there is an obligation on schools to speak to the parents about the situation. The only exception to this is when there is immediate danger from the parents and it could worsen the child's situation. In that case the Safeguarding Lead needs to be informed immediately.

Recognising Abuse

To ensure that our children are protected from harm, we need to understand what types of behaviour constitute abuse and neglect.

Abuse and neglect are forms of maltreatment. Somebody may abuse or neglect a child by inflicting harm, for example, by hitting them or by failing to act to prevent harm, for example, by leaving a small child alone at home or leaving knives or matches within reach of an unattended toddler.

There are a number of different categories of abuse and each will be described below.

Physical Abuse

Physical abuse may involve hitting, shaking, throwing, poisoning, burning or scalding, drowning, suffocating or otherwise causing physical harm to a child. Physical harm may also be caused when a parent fabricates the symptoms of or deliberately induces illness in a child - this used to be called Munchausen's Syndrome by Proxy but is now more usually referred to as fabricated or induced illness. Physical abuse also includes female genital mutilation (see section below).

There isn't one sign to look out for that will prove that a learner is being physically abused. But if a learner often has injuries, there seems to be a pattern, or the explanation doesn't match the injury then this should be investigated. Signs of physical abuse can include:

- injuries to parts of the body where accidents are unlikely, such as thighs, back, abdomen;
- respiratory problems from drowning, suffocation or poisoning;
- untreated or inadequately treated injuries;
- bruising which looks like hand or finger marks;
- cigarette burns, human bites; or scarring, scalds and burns.

Emotional Abuse

Emotional abuse is the persistent emotional maltreatment of a child such as to cause severe and persistent adverse effects on the child's emotional development. It may involve conveying to children that they are worthless or unloved, inadequate or valued only for meeting the needs of another person. It may feature age- or developmentally-inappropriate expectations being imposed on children. These may include interactions that are beyond the child's developmental capability as well as overprotection and limitation of exploration and learning or preventing the child from participating in normal social interaction. It may involve seeing or hearing the ill-treatment of another.

It may involve serious bullying causing children frequently to feel frightened or in danger or the exploitation or corruption of children. Some level of emotional abuse is involved in all types of maltreatment of a child although it may occur alone.

Signs of emotional abuse tend to be behavioural rather than physical (see below). If a learner is being abused, their behaviour may change in a number of ways. For example, they may:

- behave aggressively or be disruptive, act out, demand attention and require more discipline than other learners;
- become angry or disinterested and/or show little creativity;
- seem frightened of certain adults;
- become sad, withdrawn or depressed;
- have trouble sleeping;
- become sexually active at a young age;
- exhibit inappropriate sexual knowledge for their age or sexualised behaviour in their play with other learners;
- refuse to change for gym or participate in physical activities;
- develop eating disorders;
- self-harm;
- refuse to attend school or run away from home;
- lack confidence or have low self-esteem;
- uses drugs or alcohol.

Sexual Abuse

Sexual abuse involves forcing or enticing a child or young person to take part in sexual activities including prostitution whether or not the child is aware of what is happening. The activities may involve physical contact including penetrative and non-penetrative acts. They may include non-contact activities such as involving children in looking at pornographic material or participating in the production of pornographic material, watching sexual activities or encouraging children to behave in sexually inappropriate ways or grooming a learner in preparation for abuse (including via the internet). Sexual abuse is not solely perpetrated by adult males. Women can also commit acts of sexual abuse, as can other learners.

Signs of sexual abuse displayed by learners may include:

- pregnancy
- sexually transmitted infection;
- pain/itching/bleeding/bruising/discharge to the genital area/anus;
- urinary infections/sexually transmitted diseases;
- difficulty while walking or sitting; or persistent sore throats;
- overtly sexual behaviour at inappropriate times or ages.

Child Sexual Exploitation (CSE)

CSE is a form of sexual abuse which involves learners receiving something in exchange for sexual activity. CSE involves an imbalance of power in the relationship; it can involve varying degrees of coercion, intimidation or enticement, including unwanted pressure from peers to have sex, sexual bullying including cyberbullying and grooming. In addition to the behavioural indicators above, key indicators of CSE include appearing with unexplained gifts or new possessions; associating with other young people involved in exploitation; and having older boyfriends or girlfriends. Any concerns regarding CSE should be immediately reported to the Safeguarding Lead.

Neglect

Neglect is the persistent failure to meet a child's basic physical and/or psychological needs likely to result in the serious impairment of the child's health or development. Neglect may occur during pregnancy as a result of maternal substance misuse. Once a child is born, neglect may involve a parent or carer failing to provide adequate food, clothing or shelter including exclusion from home or abandonment; failing to protect a child from physical and emotional harm or danger; failure to ensure adequate supervision including the use of inadequate carers; or the failure to ensure access to appropriate medical care or treatment. It may also include neglect of, or unresponsiveness to, a child's basic emotional needs.

Signs of possible neglect include:

- the learner seems underweight or is very small for their age;
- they are poorly clothed, with inadequate protection from the weather;
- they are often absent from school for no apparent reason; or
- they are regularly left alone, or in charge of younger brothers or sisters.

Grooming

Grooming is the process by which an individual prepares a learner, significant adults and the environment for abuse of this learner. Learners and young people can be groomed online or in the real world, by a stranger or by someone they know. Groomers may be male or female. They could be any age. Many learners and young people do not understand that they have been groomed, or that what has happened is abuse. The signs of grooming are not always obvious. Groomers will also go to great lengths not to be identified. In older learners, signs of grooming can easily be mistaken for 'normal' teenage behaviour, but you may notice unexplained changes in behaviour or personality, or inappropriate sexual

Learners may:

- be very secretive, including about what they are doing online;
- have older boyfriends or girlfriends;
- go to unusual places to meet friends;
- have new things such as clothes or mobile phones that they can't or won't explain;
- have access to drugs and alcohol;
- go missing from home or school;
- display behavioural changes;
- have sexual health issues; or
- present as suicidal, self-harming, feeling depressed, unworthy.

Signs of Grooming Manifested by Sex Offenders

It is important to remember that not all sex offenders will exhibit these signs and if an individual exhibits some or all of these signs it does not mean that they are a sex offender:

- overly affectionate behaviour with a learner;
- affording special attention or preferential treatment to a learner;
- excessive time spent alone with a learner outside of the classroom/school;

- frequently spending time with a learner in private or isolated areas;
- transporting a learner to or from the school;
- making friends with a learner's parents and visiting their home;
- acting as a particular learner's confidante;
- giving small gifts, money, toys, cards, letters to a learner;
- using texts, telephone calls, e-mails or social networking sites to inappropriately communicate with a learner;
- flirtatious behaviour or making suggestive remarks or comments of a sexual nature around a learner.

Modus Operandi of Institutional Grooming

- Target vulnerable victim - Perpetrators target victims who are vulnerable, isolated, insecure and/or have greater emotional needs.
- Gain victim's trust – Offenders may allow a learner to do something (e.g. eat ice cream, stay up late, view pornography) which is not normally permitted by the learner's parents or the school in order to foster secrecy.
- Gain the trust of others – Institutional offenders are often popular with learners and parents, successfully grooming not only the victim but also other members of the victim's family and the community at large.
- Filling a need / becoming more important to the learner - This can involve giving gifts, rewards, additional help or advice, favouritism, special attention and/or opportunities for special trips or outings.
- Isolating the learner - The perpetrator may encourage dependency and subtly undermine the victim's other relationships with friends or family members.
- Sexualising the relationship - This can involve playful touches, tickling and hugs. It may involve adult jokes and innuendo or talking as if adults, for example about marital problems or conflicts.
- Maintaining control and secrecy - Offenders may use their professional position to make a learner believe that they have no choice but to submit to the offender.

Signs of Grooming for Radicalisation

There are no known definitive indicators that a young person is vulnerable to radicalisation, but there are a number of signs that together increase their risk of being groomed in this way. Signs of vulnerability include:

- Underachievement
- Being in possession of extremist literature
- Poverty
- Social exclusion
- Traumatic events
- Global or national events
- Religious conversion
- Change in behaviour
- Extremist influences
- Conflict with family over lifestyle
- Confused identity
- Victim or witness to race or hate crimes
- Rejection by peers, family, social groups or faith

Female Genital Mutilation (FGM)

Professionals in all agencies, and individuals and groups in relevant communities, need to be alert to the possibility of a girl being at risk of FGM, or already having suffered FGM. There is a range of potential indicators that a learner or young person may be at risk of FGM, which individually may not indicate risk but if there are two or more indicators present it could signal a risk to the learner or young person.

Victims of FGM are likely to come from a community that is known to practise FGM. Staff should note that girls at risk of FGM may not yet be aware of the practice or that it may be conducted on them, so sensitivity should always be shown when approaching the subject. Warning signs that FGM may be about to take place, or may have already taken place, can be found on the World Health Organisation site.

Any other adults with concerns about FGM should report their concerns to the safeguarding lead immediately.

Children who run away or go missing

It is the school's duty to check up on absent children. If a child runs away from school or goes missing, the Principal must be informed immediately. Immediate contact with the police is required if the child cannot be found or caught. Also, immediate contact with the parents is required. All facts are to be documented.

Bullying

While bullying between children is not a separate category of abuse and neglect, it is a very serious issue that can cause considerable anxiety and distress.

All incidences of bullying should be reported and will be managed through our anti-bullying procedures. The subject of bullying is addressed at regular intervals in the PSHE curriculum. If the bullying is particularly serious or the anti-bullying procedures are deemed to be ineffective, the Principal will consider implementing child protection procedures.

Peer-on-Peer Abuse

Peer-on-peer abuse is any form of physical, sexual, emotional and financial abuse, and coercive control, exercised between children and within children's relationships. All staff should recognise that children are capable of abusing their peers. Peer-on-peer abuse can take various forms, including but is not limited to bullying (including cyber bullying), gender based violence, grooming, inappropriate or harmful sexualised play (younger learners), sexual assaults, sexting and gender issues within groups of girls and boys. These types of abuse rarely take place in isolation.

Any response to peer-on-peer abuse therefore needs to consider the range of possible types of peer-on-peer abuse set out above and capture the full context of children's experiences.

If a member of staff thinks for whatever reason that a learner may pose a risk of harm to him/herself or to others (this includes but is not limited to cases of serious bullying) the member of staff should report their concern and talk to the SAFEGUARDING LEAD immediately.

All staff should be aware

- that safeguarding issues can manifest themselves via peer on peer abuse; and
- that learners are capable of abusing their peers. Such abuse should never be tolerated or normalised through the common myth that it is part of growing up.

What to look out for

All staff should be alert to the well-being of learners and to signs of abuse, and should engage with these signs, as appropriate, to determine whether they are caused by peer-on-peer abuse. However, staff should be mindful of the fact that the way(s) in which children will disclose or present with behaviour(s) as a result of their experiences will differ.

Signs that a child may be suffering from peer-on-peer abuse can also overlap with those indicating other types of abuse and can include:

- failing to attend school, disengaging from classes or struggling to carry out school related tasks to the standard ordinarily expected;
- physical injuries;

- experiencing difficulties with mental health and/or emotional wellbeing;
- becoming withdrawn and/or shy; experiencing headaches, stomach aches, anxiety and/or panic attacks; suffering from nightmares or lack of sleep or sleeping too much;
- broader changes in behaviour including alcohol or substance misuse;
- changes in appearance and/or starting to act in a way that is not appropriate for the child's age;
- abusive behaviour towards others.

Abuse affects children very differently. The above list is by no means exhaustive and the presence of one or more of these signs does not necessarily indicate abuse. The behaviour that children present with will depend on their particular circumstances. Where a child exhibits any behaviour that is out of character or abnormal for their age, staff should always consider whether an underlying concern is contributing to their behaviour (for example, whether the child is being harmed or abused by their peers) and, if so, what the concern is and how the child can be supported going forwards.

Children with Sexually Harmful Behaviour

Children may be harmed by other children or young people. Staff will be aware of the harm caused by bullying and will use the school's anti-bullying procedures where necessary. However, there will be occasions when a child's behaviour warrants a response under child protection rather than anti-bullying procedures. In particular, research suggests that up to 30 per cent of child sexual abuse is committed by someone under the age of 18.

The management of children and young people with sexually harmful behaviour is complex and the school will work with other relevant agencies to maintain the safety of the whole school community. Young people who display such behaviour may be victims of abuse themselves and the child protection procedures will be followed for both victim and perpetrator.

Youth Produced Sexual Imagery

Whilst professionals refer to the issue as 'sexting' there is no clear definition of 'sexting'. According to research, many professionals consider sexting to be 'sending or posting sexually suggestive images, including nude or semi-nude photographs, via mobiles or over the internet.' Yet, recent NSPCC research has revealed that when learners are asked 'What does sexting mean to you?' they are more likely to interpret sexting as 'writing and sharing explicit messages with people they know. Similarly, a recent Learner Line survey has revealed that many parents think of sexting as flirty or sexual text messages rather than images.

This policy only covers the sharing of sexual imagery by learners. Creating and sharing sexual photos and videos of under-18s is illegal, and therefore causes the greatest complexity for schools (amongst other agencies) when responding. It also presents a range of risks which need careful management.

On this basis, this policy introduces the phrase 'youth produced sexual imagery' and uses this instead of 'sexting'. This is to ensure clarity about the issues this advice addresses.

What is youth produced sexual imagery?

- 'Youth produced' includes learners sharing images that they, or another learner, have created of themselves.
- 'Sexual' is clearer than 'indecent'. A judgement of whether something is 'decent' is both a value judgement and dependent on context.
- 'Imagery' covers both still photos and moving videos (and this is what is meant by reference to imagery throughout the policy).

Types of imagery that are youth produced?

- A learner creates and shares sexual imagery of themselves with a peer (also under the age of 18).
- A learner shares sexual imagery created by another learner with a peer (also under the age of 18) or an adult.
- A learner is in possession of sexual imagery created by another learner.

Handling Incidents

All incidents involving youth produced sexual imagery should be responded to in line with the School's Safeguarding Policy. When an incident involving youth produced sexual imagery comes to a member of staff's attention:

- The incident should be referred to the Safeguarding Lead as soon as possible.
- The Safeguarding Lead should hold an initial review meeting with appropriate school staff.
- The Safeguarding Lead will follow the procedures and guidance set out in 'Sexting in schools and colleges: responding to incidents and safeguarding young people'.
- There should be subsequent interviews with the learners involved (if appropriate).
- Parents should be informed at an early stage and involved in the process unless there is good reason to believe that involving parents would put the learner at risk of harm.

Allegations about the Conduct of another Adult

The safety and wellbeing of learners in our school is dependent on the vigilance of all our staff and their prompt communication to the Safeguarding Lead of any concerns, no matter how small, about any conduct by an adult which causes you to doubt that adult's suitability to work with or have access to learners. Such concerns may arise in relation to any adult. All references in this section to "adult" should be interpreted as meaning any adult (defined above) and any visitor, unless otherwise stated. The school is conscious of its duty of care to learners and will always act, including if alerted to the possibility of abuse arising from situations or persons outside the school setting.

The notification and prompt handling of all concerns about adults is fundamental to safeguarding learners. It helps to identify and prevent abuse and to protect adults against misunderstandings or misinterpretations.

It also encourages openness, trust and transparency and it clarifies expected behaviours. Those raising concerns or reporting allegations in good faith will always be supported, and adults in respect of whom concerns or allegations have been raised will not suffer any detriment unless the concern or allegation is found to be substantiated.

Low Level Concerns

The overarching aim of the school's low-level concern policy is to facilitate a culture in which the clear values and expected behaviours which are set out in our Behavioural policy are lived, constantly monitored, and reinforced by all staff. This is consistent with 'Working Together to Safeguard children' which states: "Learners are best protected when professionals are clear about what is required of them individually and how they need to work together". In particular the intention of this policy is to:

- Maintain a culture of openness, trust and transparency in which staff are confident and clear about expected behaviours of themselves and their colleagues, the delineation of boundaries and reporting lines.
- Ensure staff feel empowered to raise any low-level concern, whether about their own or a colleague's behaviour, where that behaviour might be construed as falling short of the standards set out in our Behavioural policies.
- Provide for responsive, sensitive and proportionate handling of such concerns when they are raised – maintaining on the one hand confidence that concerns when raised will be handled promptly and effectively whilst on the other hand protecting staff from false allegations or misunderstandings.

What is a low-level concern?

A low-level concern for this purpose is any concern, no matter how small and even if no more than a 'nagging doubt', that an adult may have acted in a manner inconsistent with the School's Staff code of conduct policy or simply – even if not linked to a particular act or omission – a sense of unease as to the adult's behaviour particularly towards or around learners.

From time to time an individual may find him/herself in a situation which might appear compromising to others or which could be misconstrued. Equally, an individual may for whatever reason have behaved in a manner which on reflection he/she considers falls below the standard set out in the Staff code of conduct policy. Self-reporting in these circumstances is encouraged as it demonstrates both awareness of the expected behavioural standards and self-awareness as to the individual's own actions or how they could be perceived. As such the school sees self-reporting of low-level concerns as an important means of maintaining a culture where everyone aspires to the highest standards of conduct and behaviour.

What should I do if I have one?

Where a low-level concern exists, it should be reported to the Principal as soon as reasonably possible and in any event within 24 hours of becoming aware of it (where the concern relates to a particular incident).

How will my low-level concern be handled?

The Principal will discuss all low-level concerns s/he receives with the Senior Leadership Team as soon as possible and in any event within 24 hours of becoming aware of it. The Head of School will in the first instance satisfy herself that it is a low-level concern and should not be reclassified as a higher-level concern/allegation and dealt with under the appropriate procedure below. The circumstances in which a low-level concern might be reclassified are where:

- the threshold is met for a higher-level concern/allegation
- there is a pattern of low-level concerns which collectively amount to a higher-level concern/allegation or
- there is other information which when taken into account leads to a higher-level concern/allegation.

Having established that the concern is low-level, the Principal will discuss it with the individual who has raised it and will take any other steps to investigate it as necessary. Most low-level concerns by their very nature are likely to be minor and will be dealt with by means of management guidance, training etc.

What records will be kept?

Where a low-level concern has been communicated via expression of concern on the tracker by the Safeguarding Lead. This is necessary to enable any patterns to be identified. However, no record will be made of the concern on the individual's personnel file (and no mention made in job references) unless either (a) the concern (or group of concerns) has been reclassified as a higher level concern as above or (b) the concern (or group of concerns) is sufficiently serious to result in formal action under the School's grievance, capability or disciplinary procedure.

Higher level concerns and allegations

When handling allegations, the school will always adhere to the guidance in Keeping Children Safe in Education (September 2022).

A higher-level concern or allegation is any behaviour where an adult is alleged to have:

- behaved in a way that has harmed a learner, or may have harmed a learner;
- possibly committed a criminal offence against or related to a learner; or
- behaved towards a learner or learners in a way that indicates he or she could pose a risk of harm to learners.

A higher-level concern or allegation may be triggered by one specific incident or by a pattern of behaviour or low-level concerns which when considered collectively amount to a higher-level concern/allegation.

What should I do if I have one?

Higher level concerns or allegations should be reported to the Principal immediately. The adult to whom the concern or allegation (referred to hereafter as allegation) relates should not be informed.

If the allegation is about the General Manager, the Safeguarding Lead will refer this to the Principal.

If the allegation is about the Principal the Safeguarding Lead will refer this to the General Manager.

How will higher level concerns or allegations be handled?

The Principal (or General manager in the case of an allegation about the Principal) will contact the Board of Directors. The decision of the board could be:

- official investigation by local social services
- police investigation if there is a criminal element

Confidentiality and Information Sharing

When an allegation is made, the school will make every effort to maintain confidentiality and guard against unwanted publicity while an allegation is being investigated or considered. The UK Education Act 2011 introduced reporting restrictions preventing the publication of any material that may lead to the identification of a teacher who has been accused by, or on behalf of, a learner from the same school (where that identification would identify the teacher as the subject of the allegation).

The legislation imposing restrictions makes clear that “publication” of material that may lead to the identification of the teacher who is the subject of the allegation is prohibited. “Publication” includes “any speech, writing, relevant programme or other communication in whatever form, which is addressed to the public at large or any section of the public”. This means that a parent who, for example, published details of the allegation on a social networking site would be in breach of the reporting restrictions (if what was published could lead to the identification of the teacher by members of the public).

The person against whom an allegation is made, and parents of a learner or learners involved, should normally be informed as soon as possible after the result of the initial investigation is known. However, where a strategy discussion is needed or police or learner’s social care need to be involved neither the person against whom the allegation has been made, nor the parents, should be informed until these agencies have been consulted.

During the course of the investigation the school in consultation with the local social services will decide what information should be given to parents, staff and other learners and how press enquiries are to be dealt with.

Circumstances where suspension will be considered

If there is cause to suspect that a learner or learners at the school are at risk of harm from the accused person or if the case is so serious that it might be grounds for dismissal then the person concerned may be suspended.

Safe School - Safe Staff

The school offers the following advice to staff and other responsible adults (including volunteers):

- Avoid physical contact with learners where possible, in line with the Staff code of conduct
- When working in a one-to-one situation with a learner, be in a room covered with CCTV, an open door or clear window, whenever possible
- Only communicate with learners via sanctioned means, and try to minimise contact with learners outside the school context as much as possible

- Report to a senior member of staff if a learner attempts to make personal contact outside of school sanctioned means
- Report to a senior member of staff if a learner shows any sign of becoming overly fixated with the responsible adult or another colleague
- Not to make gifts to learners or their families, which could be interpreted as a gesture to bribe or groom
- Exercise care when selecting learners for or excluding learners from activities, to avoid any perception of favouritism or injustice.
- Any discussions about sexual matters, whatever the nature, will only be discussed in a normal teaching situation and never on a one-to-one basis.

Notifying Parents

The school will normally seek to discuss any concerns about a child with their parents. This must be handled sensitively and the Safeguarding Lead will make contact with the parent in the event of a concern, suspicion or disclosure. However, if the school believes that notifying parents could increase the risk to the child or exacerbate the problem, then advice will first be sought from Local services.

Intimate Care

There are times, of particular relevance to the Preschool, when a child may require a change of clothes whilst at school. The purpose of this policy is to provide clear guidelines for providing the intimate care of all children, including procedures for staff changing or supporting the changing of children in these circumstances.

These guidelines and procedures apply to changing a child in a range of circumstances, for example:

- When a child has wet or soiled themselves due to having not reached continence as part of a specific medical condition or global development delay
- When a child has been vomited on or is wet or soiled themselves
- When a child has become dirty or wet from involvement in play activities, for example; painting or water play
- When a child requires support and assistance changing for physical activities

Intimate care tasks specifically identified as relevant include:

- dressing and undressing (underwear)
- helping someone use a toilet

- cleaning/wiping/washing intimate parts of the body
- application of a medical treatment, other than to arms, face and legs below the knee

Definition of Personal Care:

`Although it may involve touching another person, it is less intimate and usually has the function of helping with personal presentation`.

Personal care tasks specifically identified as relevant include:

- feeding
- administering oral medication
- hair care
- dressing and undressing (clothing)
- washing intimate and non-intimate body parts
- prompting to go to the toilet

Children`s intimate care needs cannot be seen in isolation or separated from other aspects of their lives. Encouraging them to participate in their own intimate or personal care should therefore be part of a general approach towards facilitating participation in daily life.

All children have the right to be safe and to be treated with dignity and respect. Staff involved with intimate care of learners need to be sensitive to individual needs. Staff also need to be aware that some adults may use intimate care, as an opportunity to abuse children. It is important to bear in mind that some care tasks/treatments can be open to misinterpretation.

Toilet Training:

Starting at ABC, staff are understanding of the challenging time for both children and their parents in a new setting. It is a time of growth and very rapid developmental change for all children. As with all developmental milestones in the Early Years Foundation Stage (EYFS), there is wide variation in the time span in which children master the skills involved in being fully toilet trained.

We understand that children may enter the setting as being;

- fully toilet trained
- fully toilet trained but regressed a little due to the excitement of stress of starting at the setting
- fully toilet trained at home but have accidents in the setting, or vice versa
- nearly trained but needing some reminders and encouragement

- not toilet trained but respond well to a structured toilet training process (Staff will work with parents to arrange this ensuring that there is consistency between home and school).
- fully toilet trained but has a serious disability or learning difficulty
- In need of additional support due to development delays
- has SEND and requires help with some or all aspect of their personal care.

Naptime procedures:

Children have sleeping time in nursery classes at ABC, EYFS. For sleeping, parents need to provide a set of pyjamas which will be set back in case they are dirty or at the end of the week. Learners are encouraged to change their clothing however staff (teachers and TAs) might help them if needed. The pyjamas will be changed in the nap room. Each child will be provided with clean linen by the school.

Health and Safety:

This should include:

- staff to wear disposable gloves whilst cleaning child
- soiled clothing or underwear to be disposed of appropriately
- toilet areas to be left clean
- hot water and soap available to wash hands as soon as changing is done
- paper towels are available to dry hands

Appendix I:

Confirmation of receipt of safeguarding children and child protection policy

Name: _____

Date of Joining ABC: _____

Post: _____

Date of Induction: _____

I confirm that I have received and read the school child protection policy. I have been made aware of my duty to safeguard and promote children’s welfare. The procedure for reporting concerns about a child has been explained to me.

Signature: _____

Date: _____

Appendix II

ABC Safeguarding: Expression of Concern Form

Expression of Concern	
This form should be completed when there is cause for concern and given to your Safeguarding Lead as soon as possible.	
Details of the Learner	
Name:	Date of Birth:
Year & Class:	Form Tutor/class Teacher:
Details of the Person Reporting Concerns	
Name:	Post Held:

Do these concerns relate to a specific incident/disclosure? If YES complete Section A; If NO move straight to Section B	
SECTION A:	
Date and time of incident:	Location of incident/disclosure:
Date this form was completed:	Other persons present:

SECTION B:

Details of concern/disclosure/incident: (What was said, observed, reported, use body chart overleaf, if needed)

Action taken: (What did you do following the incident/disclosure/concern?)

Any other relevant information:

Signed:

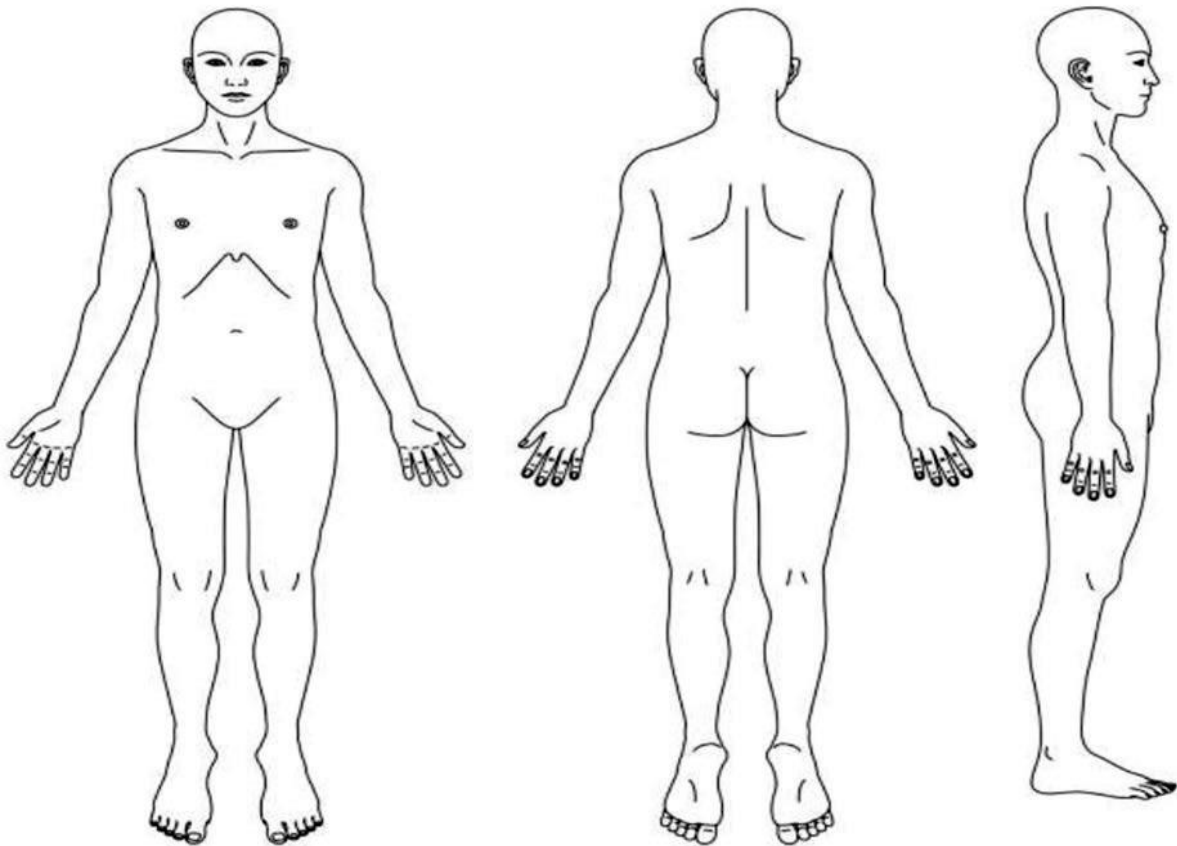
Date:

Expression of Concern Body Chart

Clearly mark the location of your concern and label each concern with a number for referencing purposes

Learners name:

Observations made by:

Any other relevant information:

Signed:

Date:

ABC bütün işçilərinə və məktəblə əlaqəsi olan digər şəxslərə uşaqların mühafizəsi məsələləri ilə bağlı gözlənilən davranış qaydaları haqqında aydın təlimat təqdim etməklə, uşaqların müdafiəsi ilə əlaqədar narahatlıqların və müraciətlərin həssaslıqla, peşəkarcasına və uşağın ehtiyaclarını dəstəkləyərək həll olunmasını təmin edir.

Uşaqların Təhlükəsizliyi

Uşaqların təhlükəsizliyi ABC-də həssas olan hər kəsi yarana biləcək istənilən riskdən, pis rəftardan və zərərdən qorumaq üçün qabaqlayıcı və qoruyucu tədbirlərin görülməsini tələb edən qızıl qaydalardan biridir.

Uşaqların mühafizəsi təhlükəsizlik mövzusunun bir hissəsini əhatə edir və uşaqların rifahını dəstəkləyir. Bu fəaliyyət hal-hazırda zorakılıqdan əziyyət çəkən, və yaxud əhəmiyyətli dərəcədə böyük zərərlə üz-üzə olan təhsilalanların müdafiəsinin təşkilini nəzərdə tutur.

Uşaqların xeyli zərər çəkdiyi və yaxud zərər çəkmə ehtimalının olduğu hallarda həmin uşağın müdafiəsinə dair tədbirlərin həyata keçirilməsi zəruridir. Əlavə dəstəyə ehtiyacı olan uşaq zərər görmədiyi və ya hər hansı bir risk altında olmadığı hallarda belə, məktəb onun rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlər görməlidir. Uşaqların mühafizəsi yarana biləcək riskin azaldılması üçün görülməli olan birbaşa və dolaylı tədbirlər məcmusudur.

ABC Uşaq Müdafiəsi və Təhlükəsizlik Komandası

ABC-də uşaqların müdafiəsi üzrə mütəxəssis məktəbin direktorudur. Direktor baş vermiş zərərlə əlaqədar necə hərəkət edəcəyimizi müəyyən edir.

ABC-də hər kəs təhlükəsizliyə görə məsuliyyət daşıyır. ABC-də birbaşa uşaqlarla çalışan hər kəs bu məsuliyyəti öz üzərinə götürdüyünü nümayiş etdirməlidir. Məktəbin işçi heyəti buna mütəmadi olaraq ən son təlimləri keçməklə, siyasətdə əks olunan prosedurları yerinə yetirməklə və gündəlik fəaliyyətlərində təhlükəsizliyin təşkilinə öncəlik verməklə əməl edirlər.

Direktor təhlükəsizliyin müdafiəsi ilə bağlı məsələləri Təhsil Bölmələrinin rəhbərlərinə həvalə edir və onların məsləhət bildiyi/həyata keçirdiyi qərarlara əsasən aparılan istintaqda və tədbirlərdə/alınan nəticələrdə iştirak etmir.

Əgər hər hansı bir valideynin, işçinin və ya təhsilalanın təhlükəsizliklə bağlı narahatlığı varsa, onlar təyin edilmiş uşaq mühafizə rəhbərinə məlumat verməli və Uşaqların Təhlükəsizliyi və Müdafiəsi siyasətində əks olunan prosedurlara uyğun olaraq əməl etməlidirlər.

Giriş

Bu sənəddə ABC kimi qeyd olunan “Azerbaijan British College” Təhsil Kompleksi təhsilalanların təhlükəsizliyinin müdafiəsi üzrə öz məsuliyyətini tamamilə dərk edir. Təhsilalanların rifahı və təhlükəsizliyi məktəb etikasının və onun fəaliyyətinin əsasını təşkil edir. Məktəb uşaqların hörmət edildiyi, dəyər verildiyi, özünü təhlükəsiz hiss etdiyi, habelə qonaqpərvər mühit yaratmağa çalışır. Məktəb etinasızlıq və sui-istifadə hallarının əlamətlərindən xəbərdardır və uşaqların ədalət çərçivəsində effektiv dəstək almaları və onların müdafiə olunmaları üçün prosedurlara əməl edir.

Müvafiq qanun və təlimatlara uyğun olaraq tərtib edilmiş bu siyasət uşaqların təhlükəsizliyi və mühafizəsi ilə bağlı prosedurların tətbiqatlarını özündə əks etdirir.

Qaydaların tətbiq olunması

Bu siyasət məktəbdə fəaliyyət göstərən bütün pedaqoji, inzibati və köməkçi heyətə, könüllülərə, eləcə də məktəbdə işləyən digər şəxslər də daxil olmaqla hər kəsə şamil olunur. Bu sənəddə “işçi heyəti” və ya “işçilər”ə edilən bütün istinadlar, istisna hal göstərilmədiyi təqdirdə yuxarıda göstərilən şəxslərə aid edilir. Burada təhsil kompleksinin bağça və məktəbəqədər bölməsində işləyən böyükklər də nəzərdə tutulur. Məktəbin Təhlükəsizlik Siyasətində təqdim edilən qaydalar məktəb daxilində və məktəbdənkənar təşkil edilən akademik fəaliyyətlərdə və ekskursiyalarda iştirak edən bütün təhsilalanlara və böyükklərə, həmçinin məktəbə ziyarətə gələn təhsilalanlara şamil olunur.

Nəşr

Bu siyasət hər il yenilənir və bütün işçilər və könüllülər üçün dərc edilir.

Bu müstəvidə Böyük Britaniyanın 2023-cü ildə qəbul etdiyi “Təhsildə Təhsilalanların Təhlükəsizliyinin Qorunması” sənədinin məzmununu tamamilə nəzərə almaqdansa, Azərbaycan Respublikasının qanununvericiliyində bu proseslərin icrası üçün konkret sənəd olmadığı təqdirdə, məktəbin hər zaman sözügedən sənədə mühafizə təcrübəsinin tətbiqi və qərar qəbulu üçün istinad mənbəyi kimi baxması müsbət qarşılanmalıdır.

Siyasətin təsviri

ABC hesab edir ki, uşaqlar, gənclər və həssas yetkinlər heç bir zaman zorakılığın hər hansı bir növünə məruz qalmamalıdır. Bütün uşaqların, gənclərin və həssas yetkinlərin təhlükəsizliyini qorumaq üçün onların rifahını qətiyyətlə təşviq etmək bizim borcumuzdur. Uşaqların təhlükəsizliyi və müdafiəsinə dair hər bir məsələ ilə bağlı riskləri azaltmaq bizim öhdəliyimizdir.

Məktəb öz fəaliyyətində və qərar qəbulunda uşaqların, gənclərin və həssas yetkinlərin rifahını hər şeydən üstün tutur. Məktəbdə yaşından, fiziki məhdudiyyətindən, irqindən, dinindən və ya əqidəsindən, cinsindən və ya cinsi oriyentasiyasından asılı olmayaraq bütün uşaqlar, gənclər və həssas yetkinlər hər cür zərər və ya zorakılıqdan qorunmaq üçün bərabər hüquqa malikdirlər.

Məqsədlər

ABC təhlükəsizliyin geniş sahələri əhatə edən qaydalarla tanışdır və aşağıdakılara nail olmağı hədəfləyir:

- uşaqların pis rəftardan qorunması;
- uşaqların əqli və fiziki sağlamlığının və/və yaxud inkişafının pozulmasının qarşısının alınması;
- uşaqların təhlükəsiz və effektiv qayğı şəraitində böyümələrinin təmin olunması;
- ən münasib həyat şəraitləri altında uşaqların yetkinlik dövrünə uğurlu keçidinin təmin edilməsi rolunun üzərimizə götürülməsi.

bu səbəblə məktəbimiz:

- uşaqların özlərini təhlükəsiz hiss etdikləri, danışmağa təşviq olunduğu və fikirlərinə dəyər verildiyi bir mühitin yaradılması və qorunması;
- uşaqların narahatlıq və ya çətinliklərlə üzləşdiyi zaman məktəbdə müraciət edə biləcəkləri böyükklərin olduğundan xəbərdar olmasının təminatı;

- uşaqların təhlükəsizliyi üçün lazımi bacarıqları ehtiva edən fəaliyyətlərin və imkanların kurikulumuna daxil edilməsi;
- valideynlər və məktəbin işçi heyətinin köməyi ilə effektiv və müsbət iş əlaqələrinin qurulması üçün mümkün olan hər cür səyin göstərilməsinin təminatı;
- uşaqların müdafiəsi məsələlərinə cəlb olunmuş bütün təhsilalanlar və heyətə , məktəb rəhbərliyi tərəfindən bu siyasətin təlimatlarına əsasən müvafiq dəstəyin təminatı.

Məktəb işçiləri uşaqlarla gündəlik təmasda olduqları üçün təhsilalanların davranışlarındakı dəyişiklikləri müşahidə etmək və zorakılığın xarici əlamətlərini tanımaq kimi unikal imkana malikdir. Uşaqlar çətinliklə qarşılaşdıqda və ya təhlükə altında olduqda məktəbdə etibarlı bir şəxsə müraciət edə bilərlər. Məktəb heyətinin laqeydlilik və zülm əlamətlərinə qarşı ayıq olmaları, hadisə baş verdiyi zaman bu barədə məlumat vermək və ona uyğun hərəkət etmək üçün yerli prosedurları başa düşmələri çox vacibdir.

Qanunvericilik və Təlimat

ABC Britaniya Beynəlxalq Məktəbləri Şurası (COBIS) və Beynəlxalq Məktəblər Şurası (CIS) ilə sıx əməkdaşlıq edir. Biz ən yaxşı təcrübə kimi Böyük Britaniyanın təhlükəsizlik tələblərini, eləcə də Azərbaycan Respublikasının bütün yerli qanunlarını nəzərə alırıq.

Siyasətdə əks olunan qaydaların böyük əksəriyyəti **“Təhsildə Uşaqların Təhlükəsizliyinin Qorunması”(2023)** – dan götürülmüşdür.

Bu siyasət eyni zamanda aşağıda sadalanan Böyük Britaniya qaydalarına əsaslanır.

- **“Təhsil (Müstəqil Məktəb Standartları) Qaydaları” (ISSR, 2019) ;**
- **“Təhsildə Uşaqların Təhlükəsizliyinin Qorunub Saxlanması” (KCSIE, 2023);**
- **“Uşaqların Qorunması üçün Birgə Çalışma” (WTSC, 2018);**
- **“İngiltərə və Uels üçün vəzifə təlimatlarının qarşısının alınması” (2021);**
- **“Bağca və məktəbəqədər təhsil şöbəsi üçün qaydalar” (2023)**
- **“Uşağın zorakılığa məruz qalmasından narahat olduğunuz zaman nə etməli? – Təcrübəçilər üçün məsləhət” (2015);**
- **“Məktəblərdə və kolleclərdə uşaqlar arasında cinsi zorakılıq və təcavüz” (2018).**

Rol və Öhdəliklər

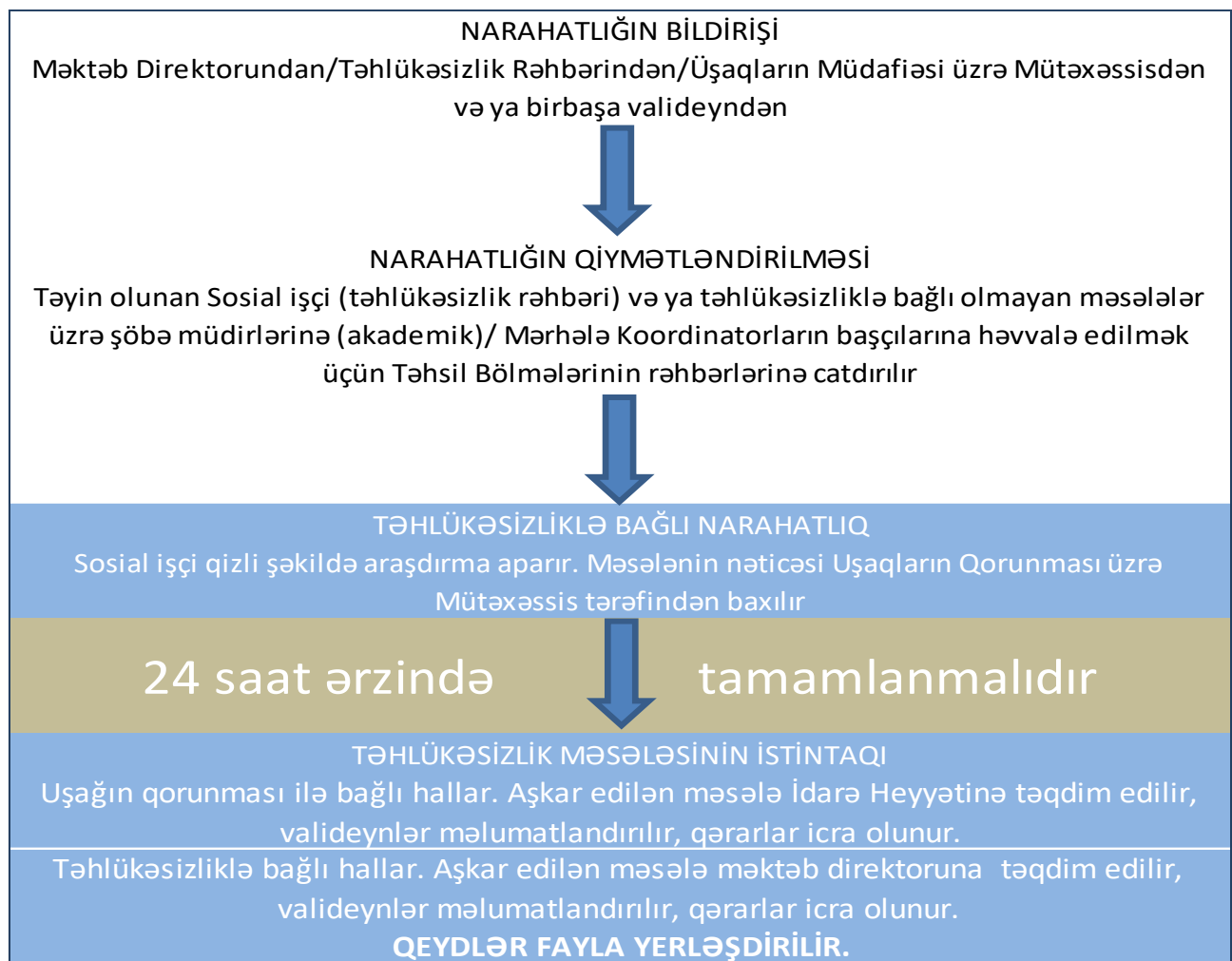
Təhsilalanların rifahı və sosial təhlükəsizliyi üzrə təyin olunmuş Koordinator (bundan sonra *TRST Koordinator* adlandırılacaq):

- uşaqların təhlükəsizliyi və müdafiəsi, habelə təhlükəsizlik baxımından uyğun namizədlərin işə qəbulu üzrə ən azı qabaqcıl səviyyəyə uyğun müvafiq təlimdən keçir;
  - məktəb ictimaiyyətinə dəstək və təcrübə mənbəyi kimi fəaliyyət göstərir;
- yerli prosedurlar haqqında dərin anlayışa malikdir;
  - həm işçilərin təhlükəsizliklə bağlı məktəbə təqdim etdiyi qeyd və hesabatlarının, həm də təhsilalanların şikayətlərinin hər birinin yazılı qeydlərini aparır, sözügedən bütün müraciətlərin etibarlı şəkildə qorunub saxlanılmasını, gələcəkdə siyasətdə əks olunan qaydalara müvafiq hesabat verilməsini təşkil edir. bu prosesə aid olan yazılı məlumatı təhsilalanın şəxsi faylında deyil, ayrıca

yerləşdirir;

- uşaqların müdafiəsi üzrə hazırlanmış planlarda məktəbin rolunu tənzimləyir;
- müvafiq qanunvericilik və könüllü qurumlarla səmərəli əlaqələri inkişaf etdirir;
- bütün işçi heyətinin bu siyasəti oxuduqlarının və başa düşdüklerinin göstəricisi olan sənədin imzalanmasını təmin edir;
- uşaqların müdafiəsi siyasətinin hər il yenilənməsini təmin edir;
- zəruri hallarda təyin edilmiş idarə heyətinin üzvü ilə əlaqə saxlayır;
- heyətin uşaqların müdafiəsi üzrə təlimlərdə iştirakının qeydini aparır;
- bu siyasəti valideynlər üçün əlçatan edir.

Təhsilalanların müdafiəsi və təhlükəsizliyi ilə bağlı bütün narahatlıqlar, müzakirələr, qəbul edilmiş qərarlar və belə qərarların səbəbləri dəqiqliklə qeydə alınır və Google-drive-da təhlükəsiz şəkildə saxlanılır. Qeydlər təhlükəsizlik rəhbərləri tərəfindən diqqətlə idarə olunur.

İdarə Heyəti məktəbin aşağıdakılara malik olmasını təmin edir:

- uşaqların müdafiəsi üzrə əsas təlimlə yanaşı, təşkilatlararası iş üzrə təsdiq edilmiş təlimdən keçmiş mühafizə rəhbərlərinin təyin edilməsi;
- tələblərə uyğun gələn uşaqların müdafiəsi və təhlükəsizlik siyasətləri və prosedurlarının hər il nəzərdən keçirilməsi və müraciət əsasında valideynlərin istifadəsinə verilməsi;
- idarə heyətinin üzvlərinə qarşı irəli sürülən iddialar da daxil olmaqla, işçilərə qarşı edilən sui-istifadə

hallarına baxılması prosedurları;

- işə qəbul prosesində təhlükəsizlik qaydalarına tam riayət etmək məqsədilə potensial işçilərin tərcümeyi-halında təqdim etdiyi təfərrüatların hərtərəfli araşdırılmasının həyata keçirilməsi;
- idarə heyəti də daxil olmaqla bütün işçilərin hər üç ildən bir uşaqların müdafiəsi üzrə təlim almasını təmin edən təlim strategiyası. təyin olunmuş təhlükəsizlik mütəxəssislərinin iki ildən bir təlimlərdə yenidən iştirak etmələri;
- bütün müvəqqəti işçilərin və könüllülərin məktəb uşaqlarının müdafiəsi üzrə görülən işlərdən xəbərdar olmasının təminatı.

İdarə heyəti:

- uşaqların təhlükəsizliyi və müdafiəsi siyasəti və prosedurlarının həyata keçirməsini və onlara bütün heyət tərəfindən əməl edilməsini təmin edir;
- təyin edilmiş təhlükəsizlik rəhbərlərinə öz funksiyalarını, o cümlədən təhsilalanın qiymətləndirilməsinə, stratejik müzakirələrə və digər lazımi görüşlərdə iştiraka kifayət qədər vaxt və resurslar ayırır;
- uşağın təhlükəsizliyi və rifahı məsələlərinə məktəbin kurikulumunda öz əksini tapmasını təmin edir.

Səmərəli təcrübənin əsasları

Uşaqlara qarşı olan öhdəliklərimizi yerinə yetirmək və onun qorunub saxlanması üçün məktəb icması aşağıdakı səmərəli təcrübə standartlarını əsas götürür:

- bir-biri ilə hörmətlə rəftar etmək;
- düzgün davranışla başqalarına nümunə olmaq;
- uşaqları onlara təsir edəcək qərarların qəbul prosesinə cəlb etmək;
- bütün maraqlı tərəflər arasında müsbət və təhlükəsiz davranışı təşviq etmək;
- başqalarını dinləməyi bacarmaq;
- uşağın davranışındakı dəyişikliklərin fərqi varmaq ;
- qeyri-adi davranışın zorakılığın göstəricisi ola biləcəyini qəbul etmək;
- bullinq, fiziki təmas, e-təhlükəsizlik planları və məlumat mübadiləsi kimi daha geniş təhlükəsizlik məsələləri üzrə məktəbin bütün təlimatlarını ətraflı oxuyub anlamaq;
- təhsilalanlara geyinmək, bədən tərbiyəsi dərslərində fiziki dəstək və ya ilkin tibbi yardım kimi təmas tələb edən hər hansı bir köməklik göstərməzdən əvvəl onların icazəsini istəmək;
- uşaqlara qarşı və ya uşaqlar arasında hər hansı qeyri-əxlaqi və ya alçaldıcı danışıq tərzindən istifadə etmədən, müvafiq ünsiyyət və qarşılıqlı əlaqə standartlarını qoruyub saxlamaq;
- bəzi uşaqların şəxsi və ailə vəziyyətinin , eləcə də həyat tərzinin laqeydlik və yaxud sui-istifadə riskini artırmasına səbəb olmasından xəbərdar olmaq.

İnamdan sui-istifadə halları

Məktəb işçiləri tərəfindən uşaqlara qarşı qeyri-adekvat davranış qəbul olunmazdır və onların bütün uşaqlarla davranışları qüsuruz olmalıdır.

Bundan əlavə, heyət başa düşməlidir ki, yetkin şəxsin 18 yaşına çatmamış şəxslə cinsi əlaqədə olması cinayətdir. Bu o deməkdir ki, məktəb işçisi ilə 18 yaşına çatmamış təhsilalan arasında hər hansı cinsi əlaqə hallarının baş verməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə görə cinayət əməlidir.

Xüsusilə həssas olan uşaqlar

Bəzi uşaqlar etinasızlıq və ya istismara məruz qala bilərlər. Qərəzlik və ayrıseçkilik, özünə qapanma, sosial təcrid, ünsiyyət problemləri və bəzi yetkinlər tərəfindən zorakılığın baş verdiyini qəbul etməmə və ya laqeyd münasibət hallarında yüksək səviyyədə dözümlülük daxil olmaqla bir çox amillər riskin artmasına gətirib çıxara bilər. Bütün təhsilalanlara bərabər şərtlər əsasında təhlükəsizlik imkanları yaratmaq üçün xüsusi qayğı və diqqət göstərəcəyik:

- fiziki məhdudluğu və ya əlavə təhsilə ehtiyacı olanlara;
- məişət zorakılığının qurbanları və ya buna məruz qaldığı güman edilənlər asılılıq yaradan maddələrdən sui-istifadə nəticəsində onların təsirində olan şəxslər;
- evdən kənar yaşayan və ya valideyn nəzarətindən məhrum olanlara;
- bullinqə məruz qalan və ya təhrik olunanlara;
- səliqə, qayğı və dəstəyin təmin olunmadığı bir ev şəraitində yaşayanlara;
- irqi mənsubiyyət, etnik mənşə, cinsi oriyentasiya, həmçinin dini baxışlar zəminində ayrı-seçkiliyə və kobud rəftara məruz qalanlara.

Uşaqların müdafiəsi məsələləri ilə məşğul olanlara dəstək

Uşağa qarşı laqeydlik və sui-istifadə uşaq üçün sarsıdıcı haldır. Bu hal eyni zamanda işçilər üçün sıxıntı və narahatlıq yarada bilər. Biz uşaqlara, onların ailələrinə və işçi heyətə aşağıdakı formalarda dəstək olmalıyıq:

- bütün şübhələri və izahatları ciddi qəbul etmək;
- bütün tərəfləri məlumatlandırmaqda, eləcə də əlaqələrin qurulmasında və yönləndirilməsində məsul şəxs (təhlükəsizlik rəhbərləri) təyin etmək. Məsələyə cəlb olunmuş TRST Koordinatoru uşaq tərəfindən irəli sürülən ittihamlara məruz qalarsa, maraqların toqquşmasının qarşısının alınması məqsədilə hər iki tərəf üçün bu işlə məşğul ola biləcək digər bir uyğun əlaqələndirici şəxs təyin edilməlidir;
- sıxıntı və ya narahatlıqla mübarizə aparmaq üçün uşağın və ya işçi heyətinin xahişini rəğbətlə cavablandırmaq;
- məxfiliyin qorunmaq və məlumatın bildirilməsi zərurəti yarandığı hallarda yalnız müvafiq şəxslər və qurumlarla paylaşmaq;
- qeydləri təhlükəsiz şəkildə saxlamaqla;
- qaynar xətt və məsləhət xidməti, habelə kənar dəstəyin mümkün yolları haqqında ətraflı məlumat təqdim etmək;

- bildiriş, şikayət və intizam prosedurlarımızda göstərilənlərə riayət etmək;
- müvafiq qanunverici orqanları ilə tam əməkdaşlıq etmək.

İşçi heyətinin təlimi

İşə başlama proqramının bir hissəsi olaraq, işə yeni qəbul olunmuş bütün işçilər, məsələn: yarım ştat işləyənlər, təcrübəçilər, müvəqqəti və könüllü fəaliyyət göstərənlər təhlükəsizlik məsələləri üzrə təlimlərdən keçirlər və aşağıda adları çəkilən sənədlərlə tanış olurlar:

- məktəbin “uşaqların təhlükəsizliyi və müdafiəsi siyasəti”;
- uşaqlarla birbaşa işləyən böyüklər üçün “təhsildə uşaqların təhlükəsizliyinin qorunub saxlanması” – sentyabr 2022 təlimatının i hissəsində və əlavə a bölməsində əks olunanlar;
- məktəbdə davranış kodeksi; inklüziv təhsil; bərabərlik və fərqlilik siyasəti;
- “təhsilə qarşı sui-istifadə hallarının törədildiyindən narahatsızsınızsa, nə etməli? – təcrübəçilər üçün məsləhət” (2015);
- təhlükəsizlik məsələləri üzrə təyin edilən rəhbərin öhdəlikləri;

İşə qəbul zamanı və o andan etibarən hər il heyətə aşağıdakı məzmunlar üzrə təlim keçirilir:

- sui-istifadə əlamətlərinin müəyyən edilməsi;
- narahatlığı ifadə etmək üçün nələri etmək lazım olduğundan xəbərdar olmaq;
- müraciətləri hansı istiqamətlər üzrə etməyin müəyyənləşdirilməsi (TRST Koordinatorunun məktəbdə olmadığı zamanlar da daxil olmaqla);
- erkən köməyə ehtiyacın vacibliyini dərk etmək.

İşə qəbul prosesində təhlükəsizlik qaydaları

Məktəbimiz, 2022-ci ilin sentyabrında qəbul edilən “Təhsildə Uşaqların Təhlükəsizliyinin Qorunub Saxlanması” təlimatına və məktəbin özünəməxsus prosedurlarına uyğun olaraq potensial işçinin uşaqlarla işləməyə təhlükəsizlik baxımından uyğun olub-olmadığını aşkar etmək məqsədi ilə yoxlamalar həyata keçirir. “İşə qəbul siyasəti” prosedurlarımızı daha ətraflı əks etdirdiyinə görə bu siyasətlə birgə oxumağınızı tövsiyə edirik.

Bütün işçilər “Uşaqların Təhlükəsizliyi və Müdafiəsi Siyasəti”nin nüsxəsini əldə etdiklərini öz imzaları ilə təsdiq etməlidirlər. (Əlavə 1-ə nəzər yetirin)

Bütün məktəb işçiləri və təhsilalanlarla müntəzəm olaraq işləyən digər mütəxəssislər məktəbə məhkumluq haqqında arayış (Xarici vətəndaşlar DBS) təqdim edir. Məktəbdə çalışan bütün mütəxəssislər, işçilər və ya könüllülər İnsan resursları şöbəsinin idarə etdiyi *vahid mərkəzi qeydiyyat* sistemində daxil edilmişdir. Məhkumluq haqqında arayışı olmadan məktəbə daxil olan digər işçilər yuxarıdakı tövsiyələrə əməl etməli, müəllimlərlə birgə işləməli və heç bir halda uşaqlarla birgə nəzarətsiz buraxılmamalıdır.

Vahid mərkəzi qeydiyyat sistemi

Məktəbimiz təhsilalanlara zərər qarşısının alınması strategiyasının tərkib hissəsi olaraq işə qəbul prosesində təhlükəsizlik qaydalarının yerinə yetirilməsinə üstünlük verir. Təhsilalanlarla işləyən heyətin və könüllülərin uyğunluğunun yoxlanılması üçün qanunvericilikdə müəyyən olunmuş prosedurlara hər zaman riayət olunur. Buraya işçinin şəxsiyyəti, əqli və fiziki hazırlıq dərəcəsi, Azərbaycan Respublikasında işləmək hüququnun olub-olmaması, lazımi hallarda ixtisas dərəcələrinin yoxlanılması,

ehtiyac yarandıqda ümumi məlumatlarının nəzərdən keçirmək, müəllim kimi fəaliyyətinin və ya özəl məktəblərin idarəetmə komandasında xidmətinin qadağan edilib-edilməsini araşdırmaq, işə qəbul üçün müvafiq arayışlar tələb etmək və müsahibəyə dəvət etmək aiddir. Bütün bu işə qəbul yoxlamaları məktəbin insan resursları ofisində qeydiyyatla alınır. Bütün namizədlər orijinal sertifikatlarını vəzifəyə başlamazdan əvvəl və ya ən qısa müddətdə məktəbə təqdim edirlər, beləliklə məktəb onların cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib-edilmədiyini əvvəlcədən yoxlaya bilər.

Məktəb "Tənzimlənən fəaliyyətlə məşğul olan başqa bir şəxs tərəfindən məqbul gündəlik nəzarət" və müvafiq olaraq "Təhsildə Uşaqların Təhlükəsizliyinin Qorunub Saxlanması" – sentyabr 2022 təlimatının F əlavəsindəki qaydalara əməl edir. Aşağıdakı məqamların əməl olunmasına xüsusi diqqət yetirilir:

- tənzimlənən fəaliyyətlə məşğul olan şəxs tərəfindən nəzarətin olması;
- nəzarətin müntəzəm və gündəlik olması;
- Təhsilalanların qorunmasını təmin etmək üçün nəzarətin istənilən şəraitdə əsaslı olması.

Fiziki Müdaxilə /Müsbət İdarəetmə: Fiziki Gücdən Məqsədyönlü İstifadə

ABC, işçilərinin və məsuliyyətində olan digər şəxslərin ən yaxşı şəkildə qeydinə qalmaq, habelə onların rifahının, təhlükəsizlik və müdafiəsinin müvəffəqiyyətlə təşkilini həyata keçirmək məqsədilə bütün heyətin "müsbət yanaşma" məzmunlu təlimlərdə iştirakına şərait yaradacaq. Bu isə öz növbəsində:

- gərginliyin azaldılmasına və onun qarşısının alınmasına yönəlir;
- fiziki müdaxilə risklərini aradan qaldırır;
- təhlükəsiz və zərərsiz müdaxilələrə yol açır;
- gələcək böhranların qarşısını almaq üçün sübut edilmiş strategiyalar təklif edir.

"Məqsədyönlü fiziki güc tətbiqi" termini əksər müəllimlərin iş həyatının müəyyən bir mərhələsində istifadə etdikləri və təhsilalanlarla müəyyən fiziki təmasları ehtiva edən geniş bir fəaliyyət sahəsini əhatə edir. Fiziki güc adətən ya nəzarət etmək, ya da mübahisəni sonlandırmaq üçün istifadə olunur. Bu, təhsilalanı qolundan tutaraq daha etibarlı bir yerə istiqamətləndirməkdən başlayaraq, dava edən tərəfləri ayırmaq, və ya zorakılıq və xəsarətin qarşısını almaq məqsədilə təhsilalanın uzaqlaşdırılmasına ehtiyac görülən daha ciddi vəziyyətlərə qədər dəyişə bilər. Bu ifadə mövcud şəraitdə lazım olduğundan artıq güc tətbiq etməmək mənasında işlənir.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, məktəblər ümumiyyətlə təhsilalanlara nəzarət etmək və onların lazımsız hərəkətlərini məhdudlaşdırmaq üçün güc tətbiq edirlər. Nəzarət, təhsilalanların arasında dayanmaq və ya yollarını kəsmək kimi passiv və ya təhsilalanın qolundan tutaraq sinifdən xaric etmək kimi aktiv fiziki təmasdan ibarətdir. Məhdudlaşdırma fiziki olaraq geri çəkmək və ya təhsilalanı nəzarət altına almaq deməkdir. Bu üsullara, adətən daha fəvqəladə şəraitlərdə, məsələn: iki təhsilalanın əlbəyaxa davası və ayrılmaq göstərişindən imtina etdikləri zaman üz tutulur. Məktəb işçiləri hər zaman zədələnməyə səbəb ola biləcək hərəkətlərdən yayınmağa çalışmalıdırlar, lakin şiddətli münaqişələrdə təhsilalanın zədələnməsinin qarşısının alınması hər zaman mümkün olmaya bilər.

Kimlər məqsədəuyğun fiziki güc tətbiq edə bilər?

Məktəbin bütün işçilərinin son çarə olaraq fiziki güc tətbiq etmək hüququ var. Bu qayda məktəbin istənilən işçisinə şamil olunur. Bu, direktor tərəfindən təhsilalanlara nəzarət etmək üçün müvəqqəti təyin olunmuş ödənişsiz könüllülərə və ya məktəb tərəfindən təşkil edilən ziyarət zamanı təhsilalanları müşayiət edən valideynlərə də aid edilə bilər.

Məqsədyönlü fiziki qüvvə tətbiqi hansı hallarda baş verir?

Təhsilalanların özlərinə, başqalarına və ya əmlaka zərər verməməsinin, iğtişaş yaratmasının qarşısını almaq üçün lazımı güc tətbiq oluna bilər.

Məktəbdə güc iki əsas məqsədlə tətbiq edilə bilər – təhsilalanlara nəzarət etmək və ya onları məhdudlaşdırmaq üçün. Fiziki müdaxilənin olub-olmaması ilə bağlı qərar müvafiq işçi heyətin təcrübəsindən asılıdır və hər zaman mövcud vəziyyətə əsaslanmalıdır.

Çətin vəziyyətin idarə olunması - Sağlamlıq və təhlükəsizlik

Məktəbin baş meneceri təhsilalanların və məktəb işçilərinin təhlükəsizliyinə dair qanunla müəyyən edilmiş məsuliyyətə cavab vermək məqsədilə düzgün və müntəzəm olaraq yenilənmiş “Kritik Anların idarə olunmasını” / “Sağlamlıq və Təhlükəsizlik Siyasəti və Prosedurları”nın mövcudluğunu təmin edəcəkdir. O, həyata keçirilən risk qiymətləndirmələri əsasında sağlamlıq və təhlükəsizlik meyarlarını müəyyənləşdirir və onların aşağıdakı fəaliyyətlər zamanı həyata keçirilməsini təmin edir:

- tədris ili ərzində məktəbdaxili və məktəbdənkənar təhsil məkanlarını və ətraf mühiti;
- bütün məktəb səfərləri və ekskursiyaları;
- təhsilalanların məktəb günü ərzində müxtəlif məkanlararası gediş-gəlişi;
- iş təcrübəsinə əsaslanan bütün peşəkar təlimlərin təşkili;
- təhsilalan riskli və ya zorakı davranışına görə uzaqlaşdırmadan sonra məktəbə geri qayıtdığında;
- məktəb binasında və ya qəbul olunmuş prosedurlarda hər hansı bir dəyişiklik edildiyi zaman;
- heyət işçilər və təhsilalanlarla əlaqəsi olan ciddi qəza baş verdikdən sonra;
- valideynlərlə əlaqə ilə bağlı yüksək səviyyədə risk olduqda;
- kənar şəxslərdən və kriminal hadisələrdən qorunma da daxil olmaqla binaların effektiv təhlükəsizliyinin təmin edilməsi.

Ziyarətçilərdən və podratçılardan aşağıdakılar gözlənilir:

- məktəbə gəldikdə qəbul ofisinə məlumat vermələr;
- şəxsiyyət vəsiqələrini təqdim etmələri;
- ziyarətçi bəclərini daim üzərilərində gəzdirmələri;
- məktəb ərazisində işçilərin lazımı nəzarətini qəbul etmələri;
- sağlamlıq və təhlükəsizlik tədbirləri barəsində məlumatlı olmaları;
- məktəbin işə qəbul prosesində aparılan müvafiq yoxlama prosedurlarına əməl etmələri.

Heyətin Rifahı

ABC bütün işçilərin sağlamlıq və rifahını təlimlərə və qaydalara əsaslanaraq, eləcə də, həm fiziki, həm də sosial cəhətdən sağlam və təhlükəsiz mühiti təşviq etməklə təmin edir. Bu siyasət məktəbin aşağıdakı məsələlərə dair öhdəliklərini təsdiqləyir:

- işçilərimizin təhlükəsiz, sağlam və dəstəkləyici iş mühiti ilə təminatı;
- işçilərimizin sağlamlığının və rifahının vacib olduğunun və bunun təkcə fərdlərə deyil, həm də uşaqlara, ailələrə və bütövlükdə cəmiyyətə fayda gətirdiyinin qəbulu;
- sağlam həyat tərzi seçimlərinin qiymətləndirildiyi və təşviq olunduğu əlverişli bir iş yeri mədəniyyətinin yaradılması;

Rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuliyyət daşıyır:

- bütün işçilərin fərdi və peşəkar kimi qəbul edilməsinin və qiymətləndirilməsinin təminatı;
- sağlamlıq və rifah sahəsində effektiv əlaqə kanallarının olmasının təminatı;
- əhatəli əlaqəni təşviq edən və dəstəkləyən iş mədəniyyətinin yaradılması və inkişafı;
- işçiləri gördükləri işlərə görə tanıyaraq, yerində və müntəzəm rəy bildirmələri;
- işçilərin öz sağlamlıqları haqqında biliklərini genişləndirməyə kömək etmək üçün lazım olan peşəkar inkişaf və resurslarla təminat.

Təhsilənin Rifahı

ABC, təhsilənlərimizin psixi sağlamlığının və rifahının dəstəklənməsində mühüm rol oynadığını, o cümlədən bəzi hallarda psixi sağlamlıq problemlərinin uşağın əziyyət çəkdiyinin, həmçinin sui-istifadə, laqeydlik və ya istismara məruz qalma riski altında olduğunun göstəricisi olaraq qəbul edir. Yalnız düzgün təlim keçmiş mütəxəssislər psixi sağlamlıq probleminin diaqnozunu qoymağa çalışmalı olsalar da, ABC işçiləri uşaqların gündəlik davranışlarını izləmək və onların mövcud, eləcə də inkişaf etməkdə olan psixi sağlamlıq problemlərini müəyyən etmək üçün bütün imkanlara malikdirlər.

Heyət xüsusi diqqət yetirəcək:

- emosional vəziyyət (qorxu, özünə qapanma, özünə hörmətsizlik);
- davranış (ağressiv və ya göstərişlərə qarşı çıxan; bədənin yırğalanması vərdişi);
- şəxslərarası davranış (fərq qoymadan əlaqə qurmaq və ya qayğı axtarmaq, həddindən artıq dostluq və ya çox meyilli olmaq; bəyənilməmə hissənin qarşısını almaq üçün hədsiz dərəcədə "yaxşı")

davranış nümayiş etdirmək; çox sıxıldığı zaman uyğun bir insandan lazımi rahatlığı və ya sevgini axtara və ya qəbul edə bilməmək; məcburi nəzarət davranışı; və ya duyğuları anlamaq və tanımaq qabiliyyətinin olmaması).

Əlavə Məşğələlər və Məktəbdənkənar Tədbirlər

Məktəb əlavə fəaliyyətləri təşkil və idarə etdiyi zaman özünəməxsus təhlükəsizlik və uşaqların müdafiəsi üzrə siyasət və prosedurlarını yerinə yetirir. Digər təşkilatlar məktəbdə xidmətlər və ya fəaliyyətlər həyata keçirərsə, “İşə qəbul prosesində təhlükəsizlik qaydaları” da daxil olmaqla onların müvafiq prosedurlara sahib olub-olmadığını yoxlayacağıq. Bu, dərskənəkar məşğələlər üzrə koordinatorun vəzifəsidir.

Uşaqlarımız dərskənəkar tədbirlərdə iştirak etdikdə rəhbər, uşaqların müdafiəsi üçün effektiv tədbirlərin görüldüyünə əmin olmalıdır.

Fotoçəkiliş və Şəkillər

Uşaqların şəkil və videolarını çəkən və ya izləyən insanların böyük əksəriyyəti bunu tamamilə pis niyyət güdmədən, başa düşülən və məqbul səbəblərdən edirlər. Təəssüf ki, bəzi insanlar uşaqların şəkillərini çəkərək və ya ondan istifadə edərək uşaqları lağa qoyurlar, buna görə də biz bəzi təhlükəsizlik tədbirləri görməliyik. Uşaqları qorumaq üçün tələblər:

- şəkillərin çəkilməsi və ya paylaşılması (məsələn, veb saytımızda, qəzetlərdə və ya nəşrlərdə) üçün valideynlərin razılığını istəyin;
- şəkildə uşağın yalnız adını istifadə edin;
- uşaqların düzgün qaydada geyindiyinə əmin olun;
- uşaqları çəkilən hər hansı şəkillərdən narahat olub-olmadığını bizə bildirməsinə həvəsləndirin;
- valideynlərin böyük tədbirlərdə çəkdiqləri şəkillərə görə məsuliyyət daşdıqlarını və bu şəkilləri heç bir sosial şəbəkəyə yükləməməli olduqlarını xatırladın.

E – Təhlükəsizlik

“E-Təhlükəsizlik və Ağıllı Cihaz Siyasəti” bu Təhlükəsizlik sənədi ilə birlikdə nəzərdən keçirilməlidir. Uşaqlarımızın çoxu müəyyən zamanlarda ağıllı cihazlardan və kompüterlərdən istifadə edəcəklər. Bir çox uşaqların şəbəkələrə məhdudiyyətsiz girişi olduğunu qəbul edirik. Hərçənd ki bu, əyləncə, ünsiyyət və təhsil mənbəyidir, bəzi insanların bu texnologiyalardan uşaqlara zərər vermək üçün istifadə edəcəyini bilirik. Zərər incidici və ya təhqiramiz mesajlar və elektron məktub göndərməkdən tutmuş uşaqları cinsi cəhətdən zərərli söhbətlərə, veb-kamera vasitəsilə şəkil çəkdirməyə və ya üz-üzə görüşməyə sövq etməyə qədər dəyişə bilər.

Uşaqlar tərəfindən mesajlaşma və elektron məktublar vasitəsilə digər təhsilçilərə qarşı edilən kiber zorakılıq hər hansı digər bullinq növü kimi ciddi qəbul ediləcək və davranış, habelə mühafizə prosedurlarımıza uyğun olaraq qabaqlayıcı tədbir görülməkdir.

Yazışma qrupları və sosial media saytları qeyri-münasib və zərərli davranışların ən açıq mənbəyidir və uşaqların məktəbdə olarkən bu saytlara daxil olmasına icazə verilmir. Bəzi uşaqlar, şübhəsiz ki, evdə mobil telefonlar və ya sosial media saytları vasitəsilə digər şəxslərlə əlaqə quracaqlar. Məktəb, təhsilçiləri bu davranışla əlaqəli risklər barədə məlumatlandırmaq üçün çox səy göstərir.

Onlayn-təhlükəsizlik Qaydalarını Öyrətmək İmkanları

Təhlükəsizliyi əhatəli və balanslaşdırılmış kurrikulumun bir hissəsi kimi PSHE dərslərində tədris etməyi düşünürük.

Uşaqların Təhlükəsizliyi və Müdafiəsi Prosedurları

Təhlükəsizlik hər kəsin və bütün heyətin məsuliyyətidir, vəzifəsindən asılı olmayaraq bütün işçilər ayıq olmalı və təhsilalanların köməyə ehtiyacı ola biləcəyi əlamətlərə, habelə sui-istifadə və laqeydlik əlamətlərinə diqqət yetirməlidirlər (bəzi ümumi əlamətlərin siyahısı üçün aşağıya baxın). İşçinin təhsilalan ilə bağlı hər hansı narahatlığı varsa, o, bu barədə TRST Koordinatoruna məlumat verməlidir. Əgər heyət üzvlərinin narahatedici şübhələri və ya sualları varsa, dərhal TRST Koordinatoruna müraciət etməlidirlər. TRST Koordinatoru bu məsələni işçi ilə müzakirə edəcək və müvafiq qaydada fəaliyyətə qərar verəcəkdir. Bu müzakirə və fəaliyyətlər məqsədəuyğun hesab edildiyi təqdirdə qeyd oluna bilər (Əlavə 2).

Təhlükəsizlik məsələləri qeydə alındıqda, bütün qeydlər mərkəzləşdirilmiş şəkildə məxfi faylda saxlanmalıdır, ona yalnız TRST Koordinatoru və Uşaqların Müdafiəsi üzrə Mütəxəssis daxil ola bilər.

Erkən Yardım və Qurumlararası Əlaqə

Bütün işçilər Erkən Yardım prosesi barədə xəbərdar olmalı və bu işdə vəzifələrini başa düşməlidirlər. Buraya daxildir:

- yaranan problemləri və potensial ödənilməmiş ehtiyacların müəyyən edilməsi;
- TRST Koordinatoru ilə əlaqə saxlamaq;
- erkən aşkarlama və qiymətləndirməni dəstəkləmək üçün digər mütəxəssislərlə məlumat mübadiləsi.

Bütün heyət erkən yardımdan faydalana biləcək təhsilalanları müəyyən etməkdə səy göstərməlidir. Erkən yardım təhsilalanın həyatının istənilən mərhələsində problem yaranan kimi dəstəyin göstərilməsi deməkdir. Bir işçinin təhsilalanın erkən köməyə ehtiyacı ola biləcəyi ilə bağlı narahatlığı varsa, o, ilk növbədə bu barədə məlumat verməli və TRST Koordinatoru ilə erkən yardım tələblərini müzakirə etməlidir.

Təhsilalan və ailə koordinasiya dərəcəsi ilə faydalanmaq istərsə, TRST Koordinatoru ilə müvafiq tədbirlər barədə müzakirəyə dəvət ediləcəklər. Əgər onların erkən köməyə ehtiyacı olduğu müəyyənləşərsə və məsul şəxslər bu sahədə hər hansı təşəbbüs göstərməzsə, TRST Koordinatoru heyət üzvlərinin ehtiyac zəminində digər qurumlarla əməkdaşlığına müsbət yanaşmalıdır.

Məktəb şəraitində effektiv erkən yardım, təhsilalanın nəticələrini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırmaq üçün onun və ailəsinin müəyyən edilmiş ehtiyaclarını tezliklə qarşılamaya kömək məqsədilə, lazımı təqdirdə digər qurumlarla əməkdaşlıq və ya qarşılıqlı əlaqələr vasitəsilə yüksək keyfiyyətli dəstəyin (TRST Koordinatorunun nəzarəti altında) göstərilməsini nəzərdə tutur.

Hər bir halda bu təşəbbüslə həmin təhsilalanın rifahının yaxşılaşdırılmasına ümid edirik. Bununla belə, hər bir hal daimi nəzarətdə saxlanılmalı və təhsilalanın vəziyyəti yaxşılaşmırsa, bu zaman daha peşəkar sosial qayğı mütəxəssislərinə yönləndirilir.

Əgər Narahatlıq varsa nə edilməlidir?

Əgər mövcud problem dərin narahatlıq ifadə etmərsə, məsələn: uşaq sinifdə tez-tez yorulursa, müəllim valideynlərlə danışmalı, vəziyyətin yaxşılaşmasını və dəyişiklikləri izləməli, o cümlədən Mərhələ Koordinatoruna məlumat verməlidir. Əgər daha ciddi problemlərsə, müəllim hər hansı tədbir görməzdən əvvəl TRST Koordinatoru ilə məsləhətləşməlidir. Valideynlər məlumatlandırılmalı və ciddi narahatlıq olarsa, müvafiq işçilər sinif müəllimi ilə birlikdə iclasda iştirak etməlidirlər.

Uşağınızın zədələnmək təhlükəsi altında olduğundan şübhələndirirsinizsə nə etməli?

Uşağın ciddi risk altında ola biləcəyindən şübhələndiyiniz, lakin "faktiki" sübutunuz olmadığı zamanlar olacaq. Uşağın davranışında dəyişiklik, rəsmlərində qəribəlik, habelə qeyri-müəyyən fiziki hərəkətlərin vərqinə vardığınız təqdirdə, TRST Koordinatoruna məlumat verin, nəticədə o, uşağa özünü ifadə imkanı taniyacaq.

Müşahidə etdiyiniz bu əlamətlər bir sıra amillərdən qaynaqlana bilər. Uşağınızdan əhvalını soruşmağınızı və ya ona yardım təklif etməyinizi tövsiyə edirik.

Əgər söhbətdən sonra hələ də narahatsınızsızsa, narahatlığınızı TRST Koordinatoru ilə müzakirə etməlisiniz. Narahat olduğunuz məqamları "Narahatlığın İfadə Formasında" (Baxın Əlavə II) qeyd edərək müvafiq TRST Koordinatoruna göndərin.

Müraciətə Cavab

Təhsilalan ilə bağlı narahatlıqları bildirərkən və/və ya həll edərkən, bütün işçi heyəti məxfiliyi qoruyacaq və son dərəcə ehtiyatlı davranış nümayiş etdirəcək, həmçinin məsələyə cəlb olunan bütün təhsilalanlar müvafiq qayğı və dəstəklə təmin ediləcəklər. Heyət narahatlığını dilə gətirən təhsilalanı həmişə dinləməlidir. Bir təhsilalan işçiyə təhsilalanın istismarı haqqında bildiyini və ya təhsilalan etinasızlığının qurbanı olduğunu söyləsə, işçi aşağıdakıları etməlidir:

- təhsilalanın sərbəst danışmasına və sakitləşməsinə şərait yaradın, özünüz isə, təhsilalanın sözünü kəsməyin və sükutdan narahat olmayın.
- ürəkləndirici şəkildə başınızı yelləyin və "bu baş verdiyinə görə çox məyusam", "mənəmlə paylaşmaqla düzgün iş görürsən" kimi ifadələr söyləyin. "bunu mənə daha əvvəl deməliydin" və ya "eşitdiklərimə inana bilmirəm." kimi cümlələr istifadə etməkdən çəkinin.
- aydınlaşdırmaq üçün lazım olan sualları minimum həddə çatdırın: "xahiş edirəm bu barədə mənə ətraflı məlumat verə bilərsinizmi?" "bu, tam olaraq harada baş verdi?" və "bacı-qardaşının da başına belə bir şey gəlibmi?" kimi aparıcı suallar ünvanlamayın.
- uyğun bir zamanda, təhsilalana mövzunun müvafiq şəxslərə məxfi şəkildə çatdırılacağını söyləyin. məxfilik vədləri verilməməlidir (aşağıdakı "məxfilik" bölməsinə baxın).
- növbəti mərhələ haqqında məlumatlandırın. təhsilalan sizinlə birlikdə TRST Koordinatoru ilə görüşdə iştirak etmək istəyə bilər və ya ona məlumat verin ki, gün sonuna qədər özü və ya digər məsul şəxslər onunla görüşəcək.
- özlərini sıxıntılı hiss etdikləri təqdirdə dəstək istəyin.

Fəaliyyətə Keçid

Fəaliyyətə başlamaq üçün yadda saxlayın:

- narahatlıqlarınızı günün sonuna qədər TRST Koordinatoruna bildirin;
- TRST Koordinatoru ilə əlaqə saxlamaq mümkün deyilsə, məlumatın həmin gün məktəbdəki digər cavabdeh şəxslə paylaşın;
- araşdırmağa təkbaşına başlamayın;
- məlumatı yalnız lazımi əsasda paylaşın - məsələni həmkarlarınız, dostlarınız və ya ailənizlə müzakirə etməyin;
- narahatlığın ifadə formasını tamamlayın (bax. əlavə ii);

- əgər çətinlik çəkirsinizsə, özünüz üçün dəstək axtarın.

Məxfilik

ABC-də fəaliyyət göstərən işçilərin hər birindən məktəb daxilində baş verənlərin məxfiliyini qorumaq tələb olunur. Müəllimlər təhsilalanın və ya digər işçinin şəxsi məsələlərini və ya davranışlarını özlərinin razılığı olmadan açıq şəkildə müzakirə etməkdən çəkinməlidirlər. İşçilərə bu qaydalara hər zaman, hətta fasilələr zamanı və məktəbdən kənarda belə riayət etmələri məsləhət görülür. TRST Koordinatoru mümkün narahatlıqları Uşaqların Müdafiəsi üzrə Şuranın üzvü ilə əlaqə saxlayaraq peşəkarlıqla müzakirə edəcək.

Heyət onlara ciddi bir məsələ haqqında danışmaq istəyən təhsilalanlara və ya yetişkinlərə məxfilik zəmanəti verməməlidir, əks halda son nəticə həmin şəxslərin maraqlarını əhatə etməyə bilər.

Onlar əmin olmalıdırlar ki, məlumatı məsələnin həllində məsuliyyət daşımayan kənar şəxslərlə deyil, müvafiq tədbir görülməsini təmin etmək üçün yalnız məsul şəxslərlə məxfi şəkildə paylaşacaqlar. Məsələnin həllində iştirak edən bütün işçilər, xəbər verənləri bu təşəbbüsü nəticəsində qarşı tərəfdə yarana biləcək hər hansı qəzəbdən qorumaq, eləcə də onların lazımsız yerə stres hissəsinə qapılmasına yol verməmək üçün mümkün olan bütün üsullara baş vuracaqlar. Ümumiyyətlə, valideynləri övladının vəziyyətidən agah etmək məktəblərin öhdəliyidir. . . Təhsilalanların valideynləri tərəfindən şiddətə məruz qalma ehtimalı varsa, məktəb həmin təhsilalanın vəziyyətinin daha da pisləşməsinə imkan verməmək üçün onun valideynlərinə məlumat vermir Bu halda siz dərhal TRST Koordinatoruna məlumat verməlisiniz.

Zorakılığın Tanınması

Uşaqlarımızın zərərdən qorunmasını təmin etmək üçün hansı davranışların sui-istifadə və laqeydlik olduğunu anlamalıyıq.

İstismar və saymazlıq kobud rəftarın formalarıdır. Kimsə uşağa xəsarət yetirməklə, məsələn: uşağı vurmaqla və ya zərərin qarşısını almaq üçün tədbir görməməklə, yəni: kiçik uşağı evdə tək qoyaraq və ya bıçaq və ya kibritləri nəzarətsiz buraxılan körpənin əli çatan yerdə qoymaqla uşağa qarşı sui-istifadə edə və ya ona laqeydlik göstərə bilər.

Kobud rəftarın bir sıra müxtəlif kateqoriyaları var və hər biri aşağıda təsvir olunub.

Fiziki İstismar

Fiziki zorakılığa uşağı vurmaq, silkələmək, ona nəsə atmaq, zəhərləmək, yandırmaq, maye ilə yandırmaq, suda boğmaq, nəfəsini kəsərək boğmaq və ya başqa üsullarla xəsarət yetirmək daxil ola bilər. Fiziki zərər valideynin uşaqda olan xəstəlik əlamətlərini şişirdikdə və ya övladının xəstələnməsinə qəsdən səbəb olduqda da baş verir - əvvəllər bu “Munchause Sindromu” adlanırdı, lakin indi daha çox uydurma və ya süni yaradılmış olan xəstəlik kimi istinad edilir. Fiziki zorakılığa qadın sünneti də daxildir (aşağıdakı bölməyə baxın).

Yüngül bir əlamət təhsilalanın fiziki zorakılığa məruz qaldığını sübut etmir. Ancaq bir təhsilalan tez-tez xəsarət alırsa, lakin zədə və onun səbəbinin izahatı uyğun gəlmirsə, bu araşdırılmalıdır. Fiziki zorakılığın əlamətləri aşağıdakılar ola bilər:

- bədəndə xəsarət hallarına adətən rast gəlinməyən bud, bel, qarın kimi nahiyələrin zədələnməsi;
- suda boğulma, boğma və ya zəhərlənmə nəticəsində tənəffüs problemləri;
- müalicə olunmamış və ya qeyri-adekvat müalicə olunmuş zədələr;
- əl və ya barmaq izlərinə bənzər göyermələr;
- siqaret yanıqlarının və ya insan dişlərinin izləri, çapıqlar, yara izləri və yanıqlar.

Emosional İstismar

“Emosional istismar” anlayışı uşağın emosional inkişafına ciddi və davamlı mənfi təsir göstərən istismar deməkdir. Bu cür zorakılıq uşaqlara özünü dəyərsiz, sevilməyən, qabiliyyətsiz, həmçinin onlara yalnız başqasının ehtiyaclarını ödədiyi zaman dəyərli olduğunu hiss etdirir. Bunun səbəbi, uşaqların yaşa və ya inkişaf səviyyəsinə uyğun olmayan gözləntilərə məruz qalması ola bilər. Bunlara uşağın inkişaf imkanlarından kənara çıxan qarşılıqlı təsirlər, həddindən artıq qoruma, tədqiqat və öyrənmənin məhdudlaşdırılması və ya uşağın normal sosial həyatına mane olmaq daxil ola bilər. Bunun digər bir səbəbi, başqa bir insanın pis rəftarını görməyiniz və ya eşitməyiniz ola bilər.

Emosional zorakılıq uşaqların tez-tez bulunqla üzləşməsi nəticəsində qorxu və ya təhlükə hiss etməsindən, habelə istismar və ya hüquqlarının pozulmasından qaynaqlana bilər. Nadir hallarda baş versə də, emosional zorakılığın bir neçə xüsusiyyətinə uşağa qarşı pis rəftarın bütün növlərində rast gəlinir.

Emosional istismar əlamətləri fiziki deyil, davranış xarakterlidir (aşağıya baxın). Təhsilalan istismara məruz qalırsa, davranışında bir sıra dəyişikliklərə təsadüf edilə bilər. Buraya daxildir:

- aqressiv davranmaq və ya nizam-intizama əməl etməmək, nadinc olmaq, digər təhsilalanlara nisbətən daha çox diqqət və intizam tələb etmək;
- qəzəbli, həvəssiz və ya daha az yaradıcı olur;
- müəyyən böyüklərdən qorxmuş kimi görünür;
- kədərli olur, özünə qapanır və ya depresiyaya düşür;
- yuxusuzluq problemindən əziyyət çəkir;
- gənc yaşda cinsi həyata meyilli olur;
- digər təhsilalanlarla oyunlar zamanı yaşlarına uyğun olmayan qeyri-əxlaqi məlumat paylaşır və ya nalayiq hərəkət nümayiş etdirir;
- idman dəstini geyinməkdən və ya fiziki fəaliyyətlə məşğul olmaqdan imtina edir;
- iştahanın pozulması inkişaf edir;
- özünə zərər verir;
- məktəbə getməkdən imtina edir və ya evdən qaçır;
- özünə inamı və ya hörməti azalır;
- narkotik maddələr və ya spirtli içkilər istifadə edir.

Cinsi İstismar

Cinsi istismar, uşağın və ya yeniyetmənin baş verənlərdən xəbərdar olub-olmamasından asılı olmayaraq əxlaq pozğunluğu da daxil olmaqla cinsi fəaliyyətlərə məcbur və ya təhrik edilməsini əhatə edir. Bu fəaliyyətlər bilavasitə və ya dolaylı yolla fiziki təması ehtiva edir. Bunlara, uşaqları əxlaqsız görüntüləri izləməyə və ya ədəbsiz materialların istehsalında iştirakına təşviq etmək, cinsi hərəkətləri müşahidə etmək və ya uşaqları ləyaqətsiz davranışlara vadar etmək və ya təhsilalanı istismara hazırlamaq (İnternet vasitəsilə daxil olmaqla) kimi təmassız fəaliyyətlər daxil ola bilər. Cinsi istismar yalnız yetkin kişilər tərəfindən edilmir. Qadınlar da digər təhsilalanlar kimi cinsi zorakılığa cəhd edə bilərlər.

Təhsilalanların cinsi istismar əlamətləri aşağıdakı hallarda təzahür edə bilər:

- hamiləlik
- cinsi yolla ötürülən infeksiya;
- genital hissədə/anusda ağrı, qaşınma, qanaxma, göyərmə və ya boşalma;
- sidik yolu infeksiyaları / cinsi yolla keçən xəstəliklər;
- gəzinti və ya oturma zamanı çətinlik və ya xroniki boğaz ağrısı;
- yanlış zamanda və ya uyğun olmayan yaşda cinsi davranış.

Uşaqlara qarşı Cinsi İstismar (UCİ)

UCİ, təhsilalanlara cinsi fəaliyyət müqabilində ehtiyac və ya istəyini qarşılamağı təklif edən cinsi istismar formasıdır. UCİ münasibətlərdə bir tərəfin digər tərəf üzərində hökmranlığını əks etdirir; buraya cinsi əlaqəyə girmək üçün xoş olmayan həmyaşid təzyiqi ilə yanaşı məcburiyyət, təhdid və aldatma, eləcə də cinsi zorakılıq, məsələn: kiber bulinq və manipulyasiya daxildir. Yuxarıdakı davranış göstəricilərinə əlavə olaraq, UCİ təhsilalanlara səbəbsiz təqdim edilən hədiyyələr və ya onların gözlənilməyən yeni əşyalara sahib olması, istismara cəlb olunan digər gənclərlə ünsiyyət, özündən böyük yaşda insanlarla sevgi münasibəti qurmasında özünü biruzə verir . UCİ ilə əlaqəli narahatlıqlar dərhal təhlükəsizlik məsələləri üzrə cavabdeh şəxsə bildirilməlidir.

Etinasızlıq

Etinasızlıq uşağın fiziki və/və ya psixoloji ehtiyaclarının davamlı olaraq gözdə tutulmamasından qaynaqlanır və onların sağlamlığına və ya inkişafına ciddi şəkildə mənfi təsir göstərə bilər . Hamiləlik dövründə ananın narkotik və ya spirtli maddələrdən asılılığı , uşaq doğulduqdan sonra valideynin və ya qəyyumun uşağı evdən kənarlaşdırma, habelə kifayət qədər qida, geyim, sığınacaq təmin etməməsi, uşağı fiziki və emosional zərərindən, eləcə də təhlükədən qoruya bilməməsi, yetərincə nəzarət edilməməsi, o cümlədən biganə qəyyumun öhdəsinə verilməsi, lazımi tibbi yardım və müalicə xidmətinin təmin edilməməsi uşağa qayğısız yanaşmanın bariz nümunələridir. Uşağın əsas emosional ehtiyaclarına əhəmiyyət verməmək və ya layiqincə yerinə yetirməmək biganəliyin təzahürüdür.

Təhsilalanların laqeydliklə üzləşməsinə aşağıdakı hallarda təsadüf edilir:

- yaşına görə çəkisi az və ya boyu çox kiçik görünür;
- hava şəraitinə uyğun geyinmirlər;
- heç bir səbəb olmadan tez-tez məktəbdən yayınırlar;
- müntəzəm olaraq nəzarətsiz qalır və ya onlara özlərindən kiçik bacı-qardaşlarına muğayət olmaq tapşırılır.

Cinsi İstismar Məqsədi ilə Göstərilən Qayğı

“Cinsi istismar məqsədi ilə göstərilən qayğı” bir şəxsin təhsilalanın özünü, onun həyatında söz haqqı olan böyükləri və əhatə olunduğu mühiti həmin təhsilalanın istismarı üçün hazırlayan prosesi ifadə edir. Təhsilalanlar və yeniyetmələr onlayn və ya real həyatda yad, eləcə də tanıdıqları biri tərəfindən istismara düşər ola bilər. İstismarçı istənilən yaşda kişi və ya qadın ola bilər. Bir çox təhsilalanlar və gənclər izlənildiyini və ya baş verənlərin istismar olduğunu başa düşür. İzlənmə əlamətləri aydın olmaya da bilər. İstismar edən şəxslər də tanınmamaq üçün çox əllərindən gələni edəcəklər. Yetişkin təhsilalanlarda bu əlamətlər asanlıqla "normal" yeniyetmə davranışı ilə səhv salına bilər, lakin siz onun davranışında və ya şəxsiyyətindəki izaholunmaz dəyişikliklərin, o cümlədən şəxsi münasibətindəki təəccüb doğuran seçimlərinin fərqi ola bilərsiniz.

Təhsilalanın istismara hazırlanmasının meyarları aşağıdakılar ola bilər:

- internetdə etdikləri də daxil olmaqla çox məxfi olmaq;
- yaşca böyük oğlan və ya qızla sevgi münasibəti qurmaq;
- dostlarla görüşmək üçün müəmmalı yerlərə getmək;
- yeni mobil telefonlar, əşyalar və geyimlərə birdən-birə sahib olması və bunları haradan necə əldə etdiyini izah etməməsi;
- narkotik və spirtli içkilərdən istifadə imkanı əldə etmək;
- evdən və ya məktəbdən yoxa çıxmaq;
- davranışda dəyişikliklər nümayiş etdirmək;
- cinsi sağlamlıqla bağlı problemlər yaşamaq;
- intihara cəhd etmək və canına zərər vermək, həmçinin özünü dəyərsiz və depresiyada hiss etmək.

Cinsi Təcavüzkarlar Tərəfindən Göstərilən İstismar Əlamətləri

Bunu xatırlamaq vacibdir ki, bütün cinsi təcavüzkarlar bu əlamətləri göstərmirlər və əgər bir şəxs bu əlamətlərin bəzisini və ya hamısını daşıyarsa, bu, onun cinsi təcavüzkar olduğu mənasını vermir:

- təhsilalanı həddindən artıq mehriban münasibət;
- təhsilalanı üstünlük tanımaq və ya xüsusi diqqətlə yanaşmaq;
- sinifdən/məktəbdən kənarında təhsilalanla təkbətək və xeyli vaxt keçirmək;
- xüsusi və ya tərki edilmiş yerlərdə təhsilalanlarla tez-tez görüşmək;
- təhsilalanın məktəbdən və ya məktəbə aparıb gətirmək;
- təhsilalanın valideynləri ilə dostluq etmək və evlərinə baş çəkmək;
- müəyyən bir təhsilalanın sirdaşı kimi hərəkət etmək;
- təhsilalanı kiçik hədiyyələr, pul, oyuncaqlar, açıqcalar, məktublar vermək;
- təhsilalan ilə namünasib ünsiyyət üçün mətn mesajları, telefon zəngləri, e-poçt və ya sosial media saytlarından istifadə etmək;
- cəzbedici davranmaq və ya təhsilalanın ətrafında biədəb ifadələr söyləmək.

Korporativ İstismarın İdarə Formatı

- Həssas qurbanların hədəflənməsi təcavüzkarların həssas, özünü tənha və müdafiəsiz hiss edən və/və ya yüksək emosional ehtiyacları olan qurbanları hədəfə almalarını nəzərdə tutur.
- Qurbanın etimadını qazanmaq anlayışı məxfiliyi təşviq etmək üçün təcavüzkarların təhsilalanı adətən təhsilalanın valideynləri və ya məktəbi tərəfindən icazə verilməyən hərəkətləri etməyə icazə verə biləcəklərini nəzərdə tutur (məsələn, dondurma yemək, gec yatmaq, pornoqrafiyaya baxmaq).

- Korporativ cinayətkarlar çox vaxt təkcə qurbanlarının deyil, həm də onların ailəsi və ümumilikdə cəmiyyətin digər üzvlərinin etibarını qazanmağı bacarır və müvəffəqiyyətlə onlardan sui-istifadə edir.
- Təhsilalanlara hədiyyələr, mükafatlar, əlavə yardım və ya məsləhətlər, üstünlüklər, səyahətlər və ya ekskursiyalar üçün xüsusi diqqət və/yaxud imkanlar təklif etməklə onların ehtiyaclarını qarşımaq və sevimlisinə çevrilmək.
- Təcavüzkar, təhsilalanı təcrid etmək üçün qurbanın dostları və ya ailə üzvləri ilə münasibətlərini ustalıqla zəiflədə və asılılığa təşviq edə bilər.
- Təcavüzkar cəlvəli toxunuşlar, qıdıqlamalar və qucaqlaşmalar vasitəsilə ədəbsiz münasibətə şərait yarada bilər. Yetişkinlərin etdiyi zarafatlar və eyhamlar, eyni zamanda böyükləri maraqlandıran mövzularda, məsələn: evlilikdə olan problemlər və ya münaqişələrdən danışmaq da buraya aid ola bilər.
- Təcavüzkarlar professionallığı sayəsində təhsilalanı tabe olmaqdan başqa çarəsi olmadığını inandıraraq onları nəzarət altında saxlaya və gizliliyi qoruya bilərlər.

Radikallaşma üçün İstismar Əlamətləri

Bir yeniyetmənin radikallaşmadan təsirləndiyini bildiren məlum bir nümunə yoxdur, halbuki bir sıra göstəricilər var ki, pis niyyətlə göstərilən qayğıkeş münasibətlə birlikdə radikallaşma riskini artırır. Bunlara daxildir:

- Uğursuzluq;
- ekstremist ədəbiyyata sahib olmaq;
- yoxsulluq;
- sosial təcrid;
- travmatik hadisələr;
- qlobal və ya milli hadisələr;
- dini inancını dəyişmək;
- davranışda dəyişiklik;
- ekstremist təsirlər;
- həyat tərzi ilə bağlı ailədə ziddiyyətlər;
- şəxsiyyət pozuntuları;
- irqi və ya ədavət zəminində törədilən cinayətlərin qurbanı və ya şahidi;
- həmyaşıdları, ailə üzvləri, sosial qruplar tərəfindən və ya inancına görə ondan imtina edilməsi.

Qadın Sünnəti (QS)

Bütün qurumlardakı mütəxəssislər, eləcə də müvafiq icmalardakı fərdlər və qruplar, qızın QS riski altında olması və ya artıq QS-ə məruz qalma ehtimalına diqqət yetirməlidirlər. Bir təhsilalanın və ya yeniyetmənin QS-ə məcbur edilə biləcəyinə aid bir sıra potensial göstəricilər mövcud olsa, bunlar tək-tək baş verdiyi təqdirdə sözügedən təhlükəni sübut etmir, lakin iki və ya daha çox fakt varsa, bu, təhsilalan və ya gəncin təhlükə ilə üz-üzə olduğunu qabarıq nümunəsidir.

QS qurbanları, çox güman ki, QS-in bir qayda olaraq tətbiq olunduğu bir cəmiyyətdən gəlir. İşçilər nəzərə alınmalıdırlar ki, QS-ə məcbur edilən qızlar hələ bu təcrübədən və ya onlar üçün tətbiq oluna biləcəyindən xəbərdar olmaya bilərlər, buna görə də bu mövzuya hər zaman həssaslıqla toxunulmalıdır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəsmi səhifəsində baş vermək üzrə olan və ya artıq həyata keçmiş bu proses haqqında ətraflı məlumatla tanış ola bilərsiniz. QS ilə bağlı narahatlığı olan istənilən yetkin şəxs dərhal təhlükəsizlik xidmətinin rəhbərinə müraciət etməlidir.

Evdən və məktəbdən qaçan və ya itkin düşən uşaqlar

Məktəbin vəzifələrindən biri təhsilalanların dərəcə davamiyyəti üzrə qeydiyyat aparmaqdır. Uşaq məktəbdən qaçarsa və ya birdən gözdən itərsə, direktor vaxtında məlumatlandırılmalıdır. Əgər təhsilalan tapılmırsa və ya onu saxlamaq mümkün deyilsə, təcili olaraq polisə müraciət edilməli, həmçinin dərhal valideynlərlə əlaqə qurulmalıdır. Bütün faktlar isə sənədləşdirilməlidir.

Bullinq

Uşaqlar arasında bullinq, sui-istifadə və laqeydliyin tərkib hissəsidir və əhəmiyyətli dərəcədə narahatlığa və sıxıntıya səbəb ola biləcək çox ciddi problemdir.

Bullinqin bütün hallarından məlumat verilməlidir və onlar məktəbin bullinqə qarşı mübarizə prosedurlarının çərçivəsində həll edilməlidir. Bullinq mövzusu mütəmadi olaraq PSHE tədris proqramında müzakirə olunur. Bullinq xüsusilə şiddətlidirsə və ya bullinqə qarşı prosedurlar təsirsiz sayılırsa, məktəb direktoru uşaqların müdafiəsi prosedurlarının tətbiq edilməsini nəzərdən keçirəcəkdir.

Həmyaşıd Tərəfindən İstismar

Həmyaşıd tərəfindən istismar uşaqlar arasında və uşaq münasibətləri daxilində həyata keçirilən hər hansı bir fiziki, cinsi, emosional və maddi istismar və məcburi idarəetmədir. Bütün işçilər başa düşməlidirlər ki, uşaqlar həmyaşıdlarına qarşı zorakı davranmağa qadirdirlər. Həmyaşıd zorakılığı, bu bullinq (kiber-bullinq daxil olmaqla), cinsi zorakılıq, yoldan çıxarma, uyğun olmayan və ya zərərli cinsi oyunlar (azyaşlı təhsilalanlar üçün), cinsi təcavüz, qız və oğlan qruplarında cinsiyyət problemləri daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayan müxtəlif formalarda ortaya çıxma bilər. Bu cür zorakılıq nadir hallarda tək-tək baş verir.

Buna görə də, həmyaşıdların zorakılığına qarşı hər hansı cavab yuxarıda təsvir edilən həmyaşıdların zorakılığının bütün mümkün növlərini nəzərə almaq və uşağın təcrübəsinin tam kontekstini əks etdirməlidir.

Əgər işçi, təhsilalanların hər hansı səbəbdən özünə və ya başqalarına zərər verə biləcəyinə inanırsa (bu, ciddi bullinq hallarını əhatə edir, lakin bunlarla məhdudlaşmır), narahatlığını bildirməli və dərhal təhlükəsizlik məsələləri üzrə cavabdeh şəxs ilə danışmalıdır.

Bütün heyət aşağıdakıları diqqət mərkəzində saxlamalıdır:

- təhlükəsizlik məsələləri həmyaşıdlar arasında zorakılıq müstəvisində təzahür edə bilər;
- Təhsilalanların həmyaşıdlarına qarşı zorakılıq hallarının baş verməsi mümkündür. Bu cür zorakılığa heç vaxt biganə qalmamalı və bunu “böyümə prosesində tez-tez rast gəlinən normal

vəziyyət” kimi qiymətləndirilən yanlış yanaşmanı əldə rəhbər tutmamalıdır.

Nələrə diqqət etməlisiniz?!

Bütün işçilər təhsilalanların təhlükəsizliyindən, eyni zamanda bu zorakılıq hallarını şərtləndirən vəziyyətlərdən agah olmalıdır . Bununla belə, işçilər yadda saxlamalıdırlar ki, uşaqların belə davranışları nümayiş etdirməsi öz təcrübələri nəticəsində fərqli olacaq.

Bir uşağın həmyaşd istismarından əziyyət çəkə biləcəyinə dair əlamətlər digər istismar növlərini göstərən əlamətlərlə də üst-üstə düşə bilər və bunlara aiddir:

- məktəbə getməkdən imtina, dərslərdən yayınma və ya məktəb tapşırıqlarını adətən gözlənilən standartda uyğun olaraq yerinə yetirməkdə çətinlik çəkmək;
- fiziki xəsarətlər almaq;
- zehni sağlamlıq və/və ya emosional sağlamlıqla mübarizə aparmaq;
- özünə qapanmaq, utancaq olmaq; baş/qarın ağrısı, narahatlıq və ya panik atak yaşamaq,; qorxulu yuxular görmək, yuxu çatışmazlığından və ya çox yatmaqdan əziyyət çəkmək;
- alkoqol və ya maddə asılılığı da daxil olmaqla davranışda daha böyük dəyişikliklər;
- görünüşündəki dəyişikliklər və / və ya uşağın yaşına uyğun olmayan davranışın başlanması;
- başqalarına qarşı təhqiramiz münasibət.

İstismar uşaqlara çox fərqli təsir göstərir. Yuxarıdakı siyahı dolğun deyil və bu əlamətlərdən birinin və ya bir neçəsinin baş verməsi onların istismara məruz qaldığını göstərmir. Uşaqların nümayiş etdirdiyi davranış müəyyən vəziyyətlərlə əlaqəlidir. Uşaq xarakterinə xas olmayan və ya yaşı üçün xarakterik olmayan davranış nümayiş etdirdikdə, işçilər hər zaman belə davranışların əsas səbəbini (məsələn, uşağa həmyaşdılar tərəfindən təzyiqli göstərilməsi və ya onların istismar edilməsi) araşdırmalı və əgər bu öz sübutunu tapsa, problemin nə olduğu müəyyən olunmalı və uşağa gələcəkdə hansı yardımın göstəriləcəyi müzakirə olunmalıdır.

Cinsi Zərərli Davranışları olan Uşaqlar

Uşaqlar, digər gənclər və uşaqlar tərəfindən zərər görə bilərlər. İşçilər zorakılıq nəticəsində meydana gələn zərərdən xəbərdar olacaq və lazımı yerdə bullinqə mübarizə məqsədilə məktəb prosedurlarından istifadə edəcəklər. Bununla birlikdə, uşağın davranışı bullinqə mübarizə prosedurunun tətbiqi yerinə, “uşaqların müdafiəsi” çərçivəsində cavab tədbirlərinin görülməsini tələb edir. Xüsusilə, araşdırmalar göstərir ki, uşaqlara qarşı cinsi istismarın 30%-i 18 yaşına çatmamış şəxslər tərəfindən törədilir.

Cinsi cəhətdən zərərli davranışları olan uşaqlar və gənclərlə işləmək çətindir və məktəb bütün məktəb icmasının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün digər müvafiq qurumlarla əməkdaşlıq edəcəkdir. Bu davranışı göstərən yeniyetmələr özləri də istismar qurbanı ola bilər, odur ki təhsilalanların müdafiəsi üzrə müəyyən edilmiş prosedurları həyata keçirərkən həm zərər çəkəni, həm təqsirkarı nəzərə alınacaq.

Yeniyyətlərin Yaratdığı Cinsi Görüntülər

Mütəxəssislər bu mövzunu "erotik mesajlaşma" adlandırırsalar da, "erotik mesajlaşma" anlayışının dəqiq tərifini yoxdur. Araşdırmalara görə, bir çox mütəxəssis erotik mesajlaşma - nın "çılpaq və ya yarı çılpaq fotosəkillər də daxil olmaqla eyhamlı erotik şəkillərin mobil telefonlardan və ya internet üzərindən göndərilməsi və ya yerləşdirilməsi" olduğuna inanır. Bununla belə, "Uşaqlara qarşı qəddarlığın qarşısının alınması üzrə milli cəmiyyət" (NSPCC) son araşdırması göstərirdi ki, təhsilalanlardan "erotik mesajlaşma sizin üçün nə deməkdir?" deyər soruşanda, onu "səmimi və sərhədsiz mesajları tanıdıqları insanlarla bölüşmək" kimi şərh edirdilər. Eynilə, sonuncu "Learner Line" sorğusu göstərdi ki, bir çox valideynlər erotik mesajlaşmanı adi şəkillər kimi deyil, ələ salma və ya seksual mahiyyətli mesajlaşma kimi düşünürlər.

Bu mövzu yalnız təhsilalanlar tərəfindən cinsi xarakterli şəkillərin paylaşılmasını əhatə edir. 18 yaşına çatmamış şəxslərin seksual foto və videolarının çəkilməsi və yayılması qanunsuzdur və bu səbəbdən cavab verərkən, məktəblərdə (digər qurumlar arasında) ən böyük çətinliklərə səbəb olur, həm də diqqətli idarəetmə tələb edən bir sıra riskləri ehtiva edir.

Buna əsaslanaraq, bu siyasətdə "gənclərin yaratdığı cinsi görüntülər" ifadəsi "erotik mesajlaşma" sözünü əvəzin edir. Məqsədimiz nəzərdən keçirilən problemlərə aydınlıq gətirməkdir.

Gənclərin yaratdığı cinsi görüntülər nədir?

- "Gənclər tərəfindən yaradılan" ifadəsi, təhsilalanların özlərinin və ya digər şəxslərin yaratdığı şəkilləri paylaşmasını əhatə edir.
- "Seksual" sözü əxlaqsız" sözü ilə müqayisədə daha aydın səslənir. Bir şeyin "əxlaqlı" olub-olmadığına dair qərar həm dəyər mühakiməsidir, həm də kontekstdən asılıdır.
- "Şəkillər" həm fotosəkilləri, həm də hərəkətli videoları ehtiva edir (və siyasət boyunca şəkillərə istinadən nəzərdə tutulan budur).

Gənclər tərəfindən yaradılan görüntü növləri hansıdır?

- Təhsilalan öz seksual görüntülərini yaradır və onları həmyaşıdları ilə bölüşür (həmçinin 18 yaşdan aşağı).
- Təhsilalan başqa təhsilalanlar tərəfindən yaradılan seksual görüntüləri həmyaşıdları (həmçinin 18 yaşdan aşağı) və ya böyüklər ilə bölüşür.
- Təhsilalan digər təhsilalanlar tərəfindən yaradılan seksual görüntülərə sahibdir.

Hadisələrin İdarə edilməsi

Yeniyyətlərin yaratdığı cinsi görüntülərlə bağlı bütün hadisələrə məktəbin "Təhlükəsizlik Siyasəti" nə uyğun olaraq cavab verilməlidir.

Yeniyyətlər tərəfindən hazırlanan seksual görüntülərlə bağlı bir hadisə işçinin diqqətini cəlb etdikdə:

- Hadisə ən qısa müddət ərzində TRST Koordinatoruna bildirilməlidir;
- TRST Koordinatoru müvafiq məktəb heyəti ilə ilkin baxış məzmunlu iclası təşkil etməlidir;
- TRST Koordinatoru "məktəblərdə və kolleclərdə erotik mesajlaşma: hadisələrə cavab və gənclərin təhlükəsizliyi" bölməsində qeyd olunan prosedurlara və təlimatlara əməl edəcəkdir;
- iştirak edən təhsilalanlara daha sonra danışıqlar aparılmalıdır (lazım olduqda);
- valideynlərin cəlb edilməsinin təhsilalana zərər verməyəcəyindən əmin olduğumuz təqdirdə, valideynlər erkən məlumatlandırılmalı və məktəblə birgə fəaliyyətə başlamalıdır.

Başqa bir Yetkin Şəxsin davranışı haqqında ittihamlar

Məktəbimizdəki təhsilalanların təhlükəsizliyi və rifahının təmin edilməsi, bütün işçilərimizin diqqətli olmasından və istənilən yetkin şəxsin təhsilalanlarla işləmək üçün uyğunluğunu şübhə altına alan hər hansı dərindən narahatlıq kəsb etməyən məsələ barədə belə TRST Koordinatorunu dərhal məlumatlandırmağından asılıdır. Bu cür narahatlıqlar hər hansı bir yetkin şəxs üçün yarana bilər. Bu bölmədə "böyüklərə" aid olan istinadlar, başqa cür göstərilmədiyi təqdirdə, hər hansı bir yetkin şəxs (yuxarıda göstərilən) və istənilən bir ziyarətçi üçün şərh edilməlidir. Məktəb təhsilalanlara qayğı öhdəliyinin fərqi və məktəbdənkənər vəziyyətlərdən və ya şəxslərdən istismar ehtimalı barədə xəbərdarlıq edildiyi təqdirdə hər zaman təxirəsalınmaz tədbirlər görəcəkdir.

Yetkinlərlə əlaqəli bütün narahatlıqların bildirilməsi və yubadılmadan həll edilməsi, təhsilalanların müdafiəsi üçün mühümdür. Bu, istismarı müəyyənləşdirməyə və qarşısını almağa, yetkinləri anlaşılmaqlardan və ya səhv şərhəldən qorumağa kömək edir.

Bundan əlavə, dürüstlüyü, inamı və şəffaflığı təşviq edir və gözlənilən davranışları aydınlaşdırır. Narahatlıq və ya ittihamları vicdanla dilə gətirənlər həmişə dəstək görəcəklər və barəsində narahatlıq və ya iddia qaldırılan böyüklər iddiaların əsaslı olduğu aşkar edilmədikcə heç bir zərər görməyəcəklər.

Ciddi Narahatlıq Doğurmayan Məsələlər

Məktəbin "ciddi əhəmiyyət kəsb etməyən narahatlıq" siyasətinin əsas məqsədi, "Davranış Siyasəti" mizdə əks etdirilən aydın dəyərlərin və gözlənilən davranışların yerinə yetirildiyi, daim nəzarət edildiyi və gücləndirildiyi bir mühitin yaradılmasını təşviq etməkdir. Bu təşəbbüs, "Uşaqları Qorumaq üçün Birgə Çalışırıq" şüarına uyğundur: "Mütəxəssislər onlardan ayrı-ayrılıqda nə tələb olunduğunu və birlikdə necə işləməli olduqlarını aydın şəkildə başa düşdükdə təhsilalanlar ən yaxşı şəkildə qorunur". Xüsusilə bu siyasətin məqsədi:

- İşçilərin özlərindən və həmkarlarından gözlənilən davranışlardan əmin olduğu, sərhədlərin müəyyən olunmasında və hesabat təqdim edərkən açıq, etibarlı və şəffaf mühiti qorumaq. İşçilərin, istər öz, istərsə də həmkarlarının "Davranış siyasəti" mizdə müəyyən edilən standartlara uyğun gəlməyən davranışları ilə bağlı hər hansı çox ciddi narahatlığa səbəb olmayacaq məqamları ifadə etmək hüququna sahib olduqlarını təmin etmək.
- Bu cür problemlər ortaya çıxdıqda operativ, həssas və nisbi həllini təmin etmək, bir tərəfdən ortaya çıxan problemlərin tez və səmərəli həll olunacağına inamı dəstəkləmək, digər tərəfdən də işçiləri saxta ittihamlardan və ya anlaşılmaqlardan qorumaq.

Ciddi narahatlıq doğurmayan məqamlar hansılardır?

Qeyri-ciddi narahatlıq, nə qədər az əhəmiyyət kəsb etsə, və ya "sadəcə şübhə" dən ibarət olsa belə, yetkin şəxslərin "məktəb işçilərinin davranış siyasəti" nə uyğun olmayan bir şəkildə hərəkət etmə ehtimalını və ya sadəcə - müəyyən bir fəaliyyətlə əlaqəli olmasa da – böyüklərin təhsilalanlara və ya onların ətrafında nümayiş etdirdiyi davranışlarına dair hər hansı narahatlıq hissini ifadə edir.

Bəzən bir insan başqalarına güzəştə gedə bildiyi və ya yanlış anlaşıldığı bir vəziyyətə düşə bilər. Eynilə, bir şəxs hər hansı bir səbəbdən "İşçilərin davranış qaydaları siyasəti" ndə təqdim edilən standartlara zidd rəftar etdiyinin fərqi varə bilər. Bu şəraitdə həmin şəxs öz-özünə hesabat verməyə həvəsləndirilir, çünki bu zaman onun həm gözlənilən davranış standartlarını, həm öz hərəkətlərini, həm də onların kənardan necə qəbul ediləcəyini dərindən düşünmək imkanı olur. Beləliklə, məktəb qeyri-ciddi problemlər barədə öz-özünə hesabat verməyi, hər kəsin ən yüksək davranış standartları üçün səy göstərdiyi bir mədəniyyətin qorunmasında aparıcı rol oynadığını hesab edir.

Narahatlığım varsa nə etməliyəm?

Ciddi mahiyyət daşımayan bir narahatlığın olsa belə, tezliklə və istənilən halda, (narahatlığın müəyyən bir hadisə ilə bağlıdırsa) xəbərdar olduqdan sonra 24 saat ərzində Direktora bildirilməlidir.

Qeyri-ciddi narahatlıq necə həll olunacaq?

Direktor ona təqdim edilən ciddi narahatlıq ifadə etməyən bütün məsələləri ən qısa müddətdə, yəni ən gec 24 saat ərzində məktəb rəhbərliyi ilə müzakirə edəcək. Məktəb direktoru ilk növbədə bu problem dərin olmadığına və daha ciddi bir problem/iddia halına gətirilməməsinə və aşağıda göstərilən müvafiq prosedura uyğun olaraq nəzərdən keçirilməsinə əmin olacaqdır. Dərin mənfi təsirə malik olmayan problemin yenidən təsnif edilə biləcəyi hallar bunlardır:

- daha böyük narahatlıq/iddia üçün başlanğıc rolunu oynayırsa
- bir sıra qeyri-ciddi problemlər var ki, bunlar birlikdə daha kəskin narahatlığı/iddianı təmsil edir və ya
- nəzərə alındıqda daha dərin narahatlıq/iddia ilə nəticələnən digər məlumatlar da ortaya çıxdığında.

Məktəb direktoru problemin həllinin nisbətən mühüm olduğunu müəyyən etdikdən sonra onu ifadə edən şəxslə müzakirə edəcək və lazım olduqda məsələni araşdırmaq üçün digər addımlar atacaq. Kəskin narahatlıq yaratmayan problemlərin əksəriyyəti təbiətə çox güman ki, ikinci dərəcəlidir və idarəetmə vasitələrinin köməyi ilə həll olunacaqdır.

Hansı qeydlər aparılacaq?

TRST Koordinatorunu, haqqında araşdırma etdiyi şəxslə bağlı “narahatlıq ifadəsi” vasitəsilə qeyri-ciddi problem barədə məlumat verdiyində qeydə alınır. Bu, hər hansı bir məqamın müəyyən edilə bilməsi üçün lazımdır.

Bununla birlikdə, problem (və ya problemlər qrupu) daha həlli vacib olan bir problem kimi yenidən nəzərdən keçirilmədiyi halda, b) habelə məktəbin şikayət, peşəkarlıq və ya intizam proseduru çərçivəsində rəsmi bir ittiham ilə nəticələncək qədər ciddi deyilsə, fərdin şəxsi sənədlərində (iş üçün təqdim edilən tövsiyə məktublarında) narahatlıqla bağlı heç bir qeyd aparılmayacaq .

Dərin narahatlıqlar və ittihamlar

Müraciətləri nəzərdən keçirərkən məktəb həmişə 2022-ci ilin sentyabrında qəbul edilən “Təhsildə Uşaqların Təhlükəsizliyinin Təşkili” sənədində müəyyən edilən təlimatlara əməl edəcəkdir.

Birincidərəcəli narahatlıqlar və ya ittihamlar, bir yetkin şəxsin aşağıda qeyd edilənləri həyata keçirdiyini iddia edən hər hansı bir davranışdır:

- təhsilə zərər verdi və ya zərər verə biləcək tərzdə davrandı;
- təhsilə qarşı və ya onun iştirakını təşviq etməklə cinayət törətmə ehtimalı olundu;
- təhsilə və ya təhsilənlərə zərər vermə riski ola biləcəyini göstərən bir tərzdə davrandı.

Ciddi narahatlığı və ya ittihamı müəyyən bir hadisə, davranış modeli və ya ikincidərəcəli narahatlıq stimullaşdırma bilər ki, bu da nəzərdən keçirildikdə əhəmiyyətli dərəcədə böyük bir narahatlıq/iddia təşkil edə bilər.

Ciddi narahatlığım varsa nə etməliyəm?

Dərin narahatlıq ifadə edən məsələlər və ya ittihamlar dərhal Məktəb Direktoruna bildirilməlidir.

Narahatlığın səbəbkarına və ya ittiham olunan qarşı tərəfə məlumat verilməməlidir.

Əgər ittiham Baş Menecer haqqındadırsa, TRST Koordinatoru müraciəti Məktəb Direktoruna yönləndirəcəkdir.

Əgər ittiham Məktəb Direktoru haqqındadırsa, Təklükəsizlik Rəhbəri məsələnin həllini Baş Menecərə həvalə edəcəkdir.

Daha ciddi narahatlıqlar və ya ittihamlar necə həll ediləcək?

Direktor (və ya direktorla bağlı ittihamın olacağı təqdirdə Baş Menecer) Direktorlar Şurası ilə əlaqə saxlayacaqdır. İdarə Heyətinin qərarı ola bilər:

- yerli sosial xidmətlər tərəfindən aparılan rəsmi araşdırma
- əgər cinayət tərkibi varsa polis istintaqı

Məxfilik və Məlumat Mübadiləsi

Müraciət daxil olduqda, məktəb məxfiliyi qorumaq və ittihamın araşdırılması və ya qiymətləndirilməsi zamanı xoş olmayan söz-söhbətin yayılmasına mane olmaq üçün hər cür səyi göstərəcəkdir. 2011-ci il İngiltərə Təhsil Qanunu, eyni məktəbin təhsilalanı tərəfindən və onun adından təqsirləndirilən müəllimin şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsinə səbəb ola biləcək hər hansı bir materialın yayımlanmasına məhdudiyətlər qoydu (əgər belə bir identifikasiya müəllimin ittihamın mövzusu olduğunu aşkarlayarsa).

Məhdudiyətlər tətbiq edən qanunvericilik, ittiham obyektı olan müəllimin şəxsiyyətinin ortaya çıxarılmasına səbəb ola biləcək materialların "yayımlanmasının" qadağan olunduğunu açıq şəkildə göstərir. "Yayımlanma" geniş ictimaiyyətə və ya onun hər hansı bir hissəsinə ünvanlanan nitq, yazı, müvafiq proqram və ya digər ünsiyyət formalarını"əhatə edir. Bu o deməkdir ki, məsələn: valideyn sosial şəbəkədə ittiham barədə ətraflı məlumat yayımlayarsa hesabat məhdudiyətlərini pozacaqdır (dərc olunanlar müəllimin şəxsiyyətini ictimai nümayəndələr tərəfindən müəyyənləşdirilməsinə səbəb olarsa).

İlkin araşdırmanın nəticələri məlum olduqdan sonra, ittiham olunan şəxs və təhsilalanın və ya təhsilalanların valideynləri ümumiyyətlə mümkün qədər tez məlumatlandırılmalıdır. Bununla belə, əgər strategiyanın müzakirəsi, habelə polisin və ya təhsilalan sosial xidmətlərinin cəlb edilməsi zərurəti yaranarsa, bu qurumlarla məsləhətləşməyincə nə ittiham olunan şəxs, nə də valideynlər məlumatlandırılmamalıdır.

Araşdırma zamanı məktəb yerli sosial xidmətlərlə məsləhətləşərək valideynlərə, işçilərə və digər təhsilalanlara hansı məlumatların veriləcəyinə və mətbuat sorğularına necə cavab veriləcəyinə qərar verəcəkdir.

Məktəbdən uzaqlaşdırılma məsələsinə baxılacaq hallar

Məktəbdəki bir təhsilalanın və ya təhsilalanların təqsirləndirilən şəxs tərəfindən təhdid altında olduğundan şübhələnmək üçün bir səbəb varsa və ya işdən çıxarımaq üçün əsas ola biləcək qədər ciddidirsə, həmin şəxs məktəbdən uzaqlaşdırıla bilər.

Təhlükəsiz Məktəb Mühiti– Təhlükəsiz Heyət

Məktəb heyətə və digər məsuliyyətli böyüklərə (könüllülər daxil olmaqla) aşağıdakıları tövsiyə edir:

- Mümkünsə, “Heyətin davranış qaydaları”na əməl edərək, təhsilalanlarla fiziki təmasdan çəkinin.
- Təhsilalanlara təkbətək işləyərkən, imkan daxilində, CCTV sistemi ilə təchiz olunmuş, qapısı açıq və ya şəffaf pəncərəsi olan bir otaqda olun
- Təhsilalanlarla yalnız müəyyən edilmiş sərhədləri gözləməklə ünsiyyət qurun və məktəb mühitindən kənarında təhsilalanlarla əlaqəni mümkün qədər minimuma endirməyə çalışın.
- Təhsilalan məktəb tərəfindən icazə verilən vasitələrdən kənarında sizinlə şəxsi əlaqə yaratmağa cəhd edərsə, Məsul Rəhbərlik işçisini xəbərdar edin.
- Təhsilalan yetkin şəxsə və ya digər həmkarına həddindən artıq bağlılıq əlamətləri göstərsə, Məsul Rəhbərlik işçisini xəbərdar edin.
- Təhsilalanlarla və ailələrinə jest, rüşvət və ya istismar kimi şərh edilə biləcək hədiyyələr verməyin.
- Təhsilalanların hər hansı fəaliyyətdə iştirakına və ya fəaliyyətdən xaric edilməsinə qərar verərkən onlara bərabər şəkildə davranın, ayrıseçkiliyə və ədalətsizliyə yol verməyin.
- Cinsi mövzular vəziyyətdən asılı olmayaraq, ancaq normal tədris şəraitində və təkbətək olmamaq şərti ilə müzakirə edilsin.

Valideynləri Xəbərdar Etmə

Məktəb uşaqla əlaqəli hər hansı bir narahatlığı daim valideynlərlə müzakirə etməyə çalışır. Biz bu məsələyə həssaslıqla yanaşırıq belə ki, TRST Koordinatoru təhsilalanın narahat olduğunu hiss edərsə, ondan şübhə duyarsa və ya təhsilalan iddia irəli sürərsə valideynlə əlaqə quracaqdır. Bununla birlikdə, məktəb, valideynə məlumat verilməsinin uşaq üçün riski artırma biləcəyini və ya problemi daha da pisləşdirəcəyini düşünərsə, əvvəlcə Yerli Xidmətlərdən məsləhət alacaqdır.

Xüsusi, Gigiyenik Qayğı

Məktəbəqədər təhsil müəssisəsində təhsil alan təhsilalanların məktəbdə paltarını dəyişərkən köməyə ehtiyac duyduğu müəyyən vaxtlar olur. Bu siyasətdə bütün təhsilalanların geyimlərini dəyişərkən tam və ya qismən yardım xahiş etdiyi vəziyyətlərdə işçilərin riayət etməli olduğu müəyyən prosedurlarla yanaşı, təhsilalanların gigiyenik qayğı ilə təmin edilməsini aydın şəkildə ehtiva edən qaydalar öz əksini tapır.

Bu təlimatlar və prosedurlar hər hansı bir uşağın aşağıda sadalanan bir sıra hallarda geyimini dəyişməsinin zəruri olduğu zaman tətbiq edilir. Məsələn:

- uşaq müəyyən tibbi xəstəlikdən və ya ümumi inkişafdan qaldığı üçün özünə nəzarəti itirir, beləliklə alt paltarını isladır və ya çirkləndirir;
- uşaq qusur, altını isladır və ya batırır;
- uşaq əyləncəli fəaliyyətlərdə, yəni rəsm və ya su oyunlarında iştirak edərkən üst geyimini isladır və ya kirləndirir;

- uşağın fiziki fəaliyyət üçün paltarını dəyişməsində dəstəyə və köməyə ehtiyacı olur.

Xüsusi gigiyenik qayğı tapşırıqlarına uyğun olaraq aşağıdakılar daxildir:

- alt paltarını geyindirmək və soyundurmaq;
- kiməsə ayaqyolundan istifadə etməyə kömək etmək;
- bədənin bədən aşağı hissələrini təmizləmək /silmək/ yumaq;
- dizdən aşağı, qol, üz və ayaq müalicəsindən başqa tibbi müalicəni tətbiq etmək.

Şəxsi gigiyenanın tərif:

“Hərçənd ki bu təşəbbüs başqa bir insana toxunmağı ifadə edir, burada çox dərin fiziki təmas nəzərdə tutulmur və təhsilalanın xarici görünüşünü səliqəyə salmaq məqsədi daşıyır”.

Şəxsi qayğı xidməti üçün xüsusilə aşağıdakılar səciyyəvidir:

- qidalanma;
- ağızdan dərman qəbul etmək;
- saç daramaq;
- Üst paltarını geyinmə və soyunma;
- bədənin bütün hissələrinin təmizliyi;
- ayaqyolu ehtiyacı.

Uşaqların gigiyenik ehtiyacları həyatlarının digər aspektlərindən ayrı düşünülə bilməz. Təhsilalanları öz şəxsi ehtiyaclarının qeydinə qalmağa həvəsləndirmək, onların gündəlik həyatda özünəxidmət prosesini asanlaşdırmaq münasibətilə həyata keçirilir. Bütün uşaqlar təhlükəsizlik, həmçinin ləyaqət və hörmətlə rəftar olunmaq hüququna malikdir. Təhsilalanların şəxsi ehtiyaclarına cavabdeh olan işçilər onlara qayğıkeş münasibət bəsləməlidir. İşçilər bəzi böyüklərin gigiyenik qayğıdan uşaqların istismarı üçün bir fürsət kimi istifadə edə biləcəyini bilməlidirlər. Bəzi gigiyenik qayğı tapşırıqlarının /müalicələrinin səhv yozula biləcəyini nəzərə almaq vacibdir.

Ayaqyolu Təlimi

ABC - dən başlayaraq işçilər həm uşaqların, həm də valideynlərinin yeni mühitdə nə qədər çətinlik yaşadıklarını başa düşürlər. Bu, bütün uşaqlar üçün böyümə və sürətli inkişaf dəyişikliyi dövrüdür. . Erkən yaş dövrünün bütün inkişaf mərhələlərində müəyyən bacarıqlara yiyələnmək, o cümlədən təhsilalanlarda ayaqyolu ehtiyaclarını sərbəst ödəmək kimi vərdişlərin formalaşması geniş zamanı əhatə edir.

Biz başa düşürük ki, uşaqlar məktəb mühitinə daxil olarkən artıq aşağıdakı təcrübələrdən keçmiş ola bilərlər:

- sərbəst ayaqyolu vərdişi;
- ayaqyolu vərdişlərinə tamamilə yiyələnmiş, lakin yeni mühitə qoşulmağın gətirdiyi həyəcan və stres səbəbindən bir az geriləyib;
- evdə tam ayaqyolu təlimi keçirilib, ancaq məktəbdə ayaqyolundan istifadə zamanı xoşagəlməz hadisələrlə üzləşməsi (yıxılması və sair) və ya əksinə;
- demək olar ki, təlim keçmişdir, lakin bəzi xatırlatmalara və təşviqlərə ehtiyac duyur;

- ayaqyolu vərdişlərinə sahib deyil, amma müəyyən ayaqyolu təlimi prosesində müsbət nəticə göstərir (işçilər təhsilalanlara aşılana belə bacarıqların evdə möhkəmləndirilməsi məqsədilə valideynləri bu prosesə cəlb edəcəklər);
- ayaqyolu bacarıqlarını tamamilə mənimsəyib, lakin ciddi fiziki məhdudluğu və ya öyrənmə çətinliyi var;
- İnkişaf gecikmələri səbəbindən əlavə dəstəyə ehtiyacı var;
- şəxsi gigiyena problemləri və özünəqulluğun bəzi və ya bütün aspektlərində köməyə ehtiyacı var.

Yuxu zamanı prosedurlar:

ABC-də məktəbəqədər təhsil bölməsində təhsilalanların yuxu saatları var, bu səbəbdən valideynlər məktəbə övladları üçün pijama dəsti təqdim etməlidir. Dəst çirkləndiyi halda həftənin sonunda valideynlərə geri qaytarılacaq. Təhsilalanlarla yatmağa hazırlaşarkən paltarlarını sərbəst şəkildə dəyişdirmələri tövsiyə olunur, lakin işçilər (müəllimlər və köməkçi müəllimlər) ehtiyac olduqda onlara kömək edə bilirlər. Təhsilalanlar geyimlərini yataq otağında dəyişəcəkdir. Hər uşaq məktəb tərəfindən kətdandan hazırlanmış və təmiz yataq dəstləri ilə təmin olunacaqdır.

Sağlamlıq və Təhlükəsizlik:

Buraya aşağıdakılar daxil olmalıdır:

- işçilər təhsilalanın bədən nahiyələrini təmizləyərkən birdəfəlik əlcək geyinməlidirlər;
- çirklənmiş paltar və ya alt paltarları lazımı qaydada atılmalıdır;
- tualet otaqları təmiz qalmalıdır;
- Proses bitdikdən sonra əlləri yumaq üçün isti su və sabun mövcuddur;
- əlləri silmək üçün kağız dəsmallar təmin edilir.

Əlavə I:

“Uşaqların təhlükəsizliyi və müdafiəsi siyasəti”nin şərtlərinin qəbul edilməsini təsdiq edən sənəd.

Ad: _____

ABC-yə qəbul tarixi: _____

Mesaj: _____

İnduksiya tarixi: _____

Mən, məktəbin təqdim etdiyi “Uşaqların müdafiəsi” siyasətində əks olunan qaydaları oxuduğumu və qəbul etdiyimi təsdiq edirəm. Uşaqların rifahını qorumaq və təşviq etmək öhdəliyimdən xəbərdar oldum. Uşaqla bağlı problemlərin bildirilməsi qaydası mənə izah edildi.

İmza: _____

Tarix: _____

Əlavə II

ABC-də təhlükəsizlik: Narahatlığın bildirilməsi üçün məlumat forması

Narahatlığın İfadəsi Forması	
Bu forma narahatlıq səbəbləri olduqda doldurulmalı və ən qısa müddətdə Təhlükəsizlik Rəhbərinə təqdim edilməlidir	
Şagird haqqında məlumat	
Ad:	Doğum tarixi:
İl və sinif:	Sınıf rəhbəri:
Narahatlığını İfadə Edən Şəxsin Məlumatı	
Ad:	Vəzifə:
Bu narahatlıqlar konkret hadisə ilə əlaqəlidirmi /açıqlama? Əgər BƏLİ'dirsə A bölməni tamamlayın; Əgər XEYİR'dirsə, B bölməsinə keçin	
A bölməsi:	
Hadisənin tarixi və günü:	Hadisənin/açıqlamanın yeri:
Formanın doldurulma tarixi:	İştirak edən digər şəxs:

B bölməsi:

Narahatlıq/ açıqlama/ hadisə haqqında məlumat: (Nə deyildi, müşahidə edildi, məlumat verildi. Ehtiyac olduqda sxemdən istifadə edin)

Görülən tədbirlər: (Bundan sonra nə etdiniz/ hadisə/açıqlama/narahatlıq?)

Digər müvafiq məlumat:

İmza:

Tarix:

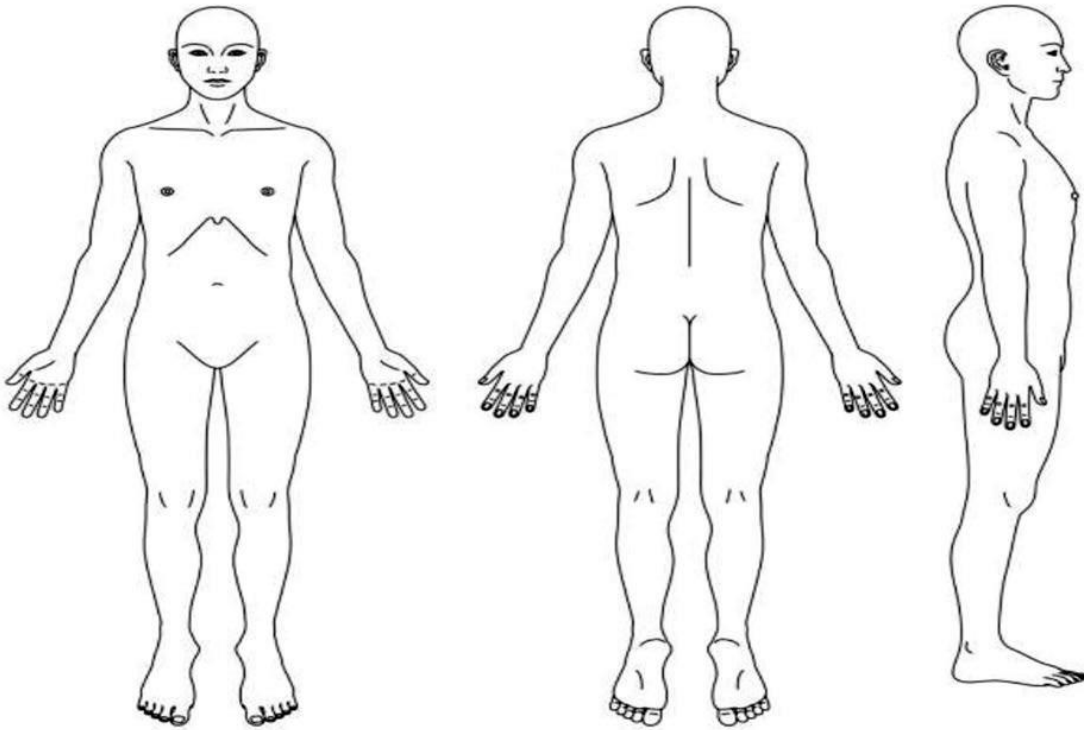

Yaranan Narahtlığı Izah Etmək üçün Forma

Narahatlığınızı aydın şəkildə izah edin və hər bir problemi istinad məqsədləri üçün nömrə ilə qeyd edin.

Təhsilalanın adı:

Müşahidə edən:

Digər müvafiq məlumat:

İmza:

Tarix: